

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celeletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 21. JULIJ 1978

ŠTEV. 29 (1875)

Beograd se pripravlja na veliko srečanje neuvrščene sveta

Prihodni teden bo Beograd in preko njega Jugoslavija spet v središču mednarodnega zanimanja. V beograjskem kongresnem centru Sava grede namreč proti koncu priprave na ministrsko konferenco neuvršenih držav, ki bo zasedala od 25. do 29. julija. To bo po konferenci v Colombu največje in po udeležbi najštevilnejše delovno srečanje neuvrščene sveta. V jugoslovanskih diplomatskih krogih računajo, da bo na konferenci sodelovalo vseh 86 polnopravnih članic neuvrščene gibanja, udeležbo pa so prijavile tudi številne druge države, katerih zastopniki bodo v Beogradu zavzemali status opazovalcev ali gostov. Tako pričakujejo, da bo na konferenci vključno zastopstev narodnoosvobodilnih gibanj ter predstavnikov Združenih narodov in drugih mednarodnih organizacij sodelovalo okrog 110 delegacij iz vsega sveta.

Prav tako bo na beograjski konferenci zastopan tudi ves svetovni tisk. V mednarodnem tiskovnem centru v Beogradu, kjer akreditirajo predstavnike tiska, se je že do srede tega tedna prijaviло več kot 150 novinarjev z vseh celin; po vsej verjetnosti pa bo delo tega pomembnega srečanja spremljalo več kot 200 poročevalcev iz tujine, ki jim bodo seveda pridružili še

zastopniki domačih množičnih občil. Predstavniki „sedme sile“ bodo lahko posegali po tehničnih in drugih storitvah mednarodnega tiskovnega centra v mestu, vse možnosti za delo pa jim bodo zagotovili tudi v samem posloju kongresnega centra Sava. Funkcionalnost te moderne kongresne palače so preskusili že med lanskoletnim beograjskim sestankom Konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi, prav tako pa tudi med nedavnim kongresom ZKJ.

Hkrati s pripravami, da bi zagotovili vse organizacijsko-tehnične pogoje za uspešen potek konferenčne neuvršenih, pa poteka v Beogradu živahna diplomatska dejavnost. Predstavniki Jugoslavije kot države gostiteljice si v posvetovanjih z visokimi funkcionarji posameznih neuvršenih držav prizadevajo za to, da bi bil beograjskemu srečanju zagotovljen čim popolnejši uspeh. Vse te priprave potekajo v znamenju gostoljubnosti, ki jo je Jugoslavija vselej izkazovala visokim gostom na takšnih srečanjih. Pri tem pa je treba tudi opozoriti na dejstvo, da je bil prav Beograd že leta 1961 gostitelj prvega srečanja neuvršenih. Da je bilo Jugoslaviji sedemnajst let po listem ponovno izkazano zaupanje, da pripravi tako pomembno mednarodno srečanje, je gotovo pripisati njeni dosledni in načelni politiki neuvrščene sveta.

Bližnji beograjski sestanki bo — kakor smo že zapisali — pritegnili najširšo mednarodno pozornost. In to tudi povsem upravičeno, saj se je neuvrščeno gibanje kljub raznim objektivnim pa tudi subjektivnim težavam razvilo v enega najpomembnejših dejavnikov današnjega sveta.

Ponovno zagotovilo podpore boju in dejavnosti koroških Slovencev

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je bila delegacija obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev prejšnji teden na obisku v Ljubljani, kjer sta jo sprejela predsednik skupščine SR Slovenije Milan Kučan in predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Anton Vratuša.

Predstavniki koroških Slovencev so ob tej priložnosti obvestili gostitelje o trenutnem položaju slovenske narodne skupnosti v Avstriji ter dejavnosti njihovih organizacij za ureditev in izboljšanje njihovega položaja, kakor tudi za krepitev stikov z matičnim narodom. Predvsem so poudarili, da je leto dni veljavnosti zakona o narodnih skupinah potrdilo upravičenost kritik o tem ukrepu kot neskladnem z določili avstrijske državne pogodbe

in še posebej v členu 7 vsebovanimi pravicami manjšin. Ob tem so opozorili, da je manjšina še vedno pod pritiskom velikonemških šovinističnih in asimilatorskih krogov. Pri tem so posebej izrazili zaskrbljenost, da razen enega niso ustavljeni sodni procesi proti številnim aktivistom iz vrst koroških Slovencev.

Predsednik skupščine Milan Kučan in predsednik izvršnega sveta dr. Anton Vratuša sta poudarila stalno podporo, ki jo tako SR Slovenija kot SFR Jugoslavija dajeja boju koroških Slovencev za njihove osnovne demokratične pravice, narodni obstoj in svoboden razvoj. Prav tako sta obljubila nadaljnjo pomoč matičnega naroda dejavnostim, ki jih koroški Slovenci razvijajo na področju kulture, prosvete in gospodarstva. Izrecno sta tudi opozorila, da sta kongres ZKS in kongres ZKJ izrazila enotno stališče in interes vseh narodov in narodnosti Jugoslavije za urejanje in izboljšanje položaja tistih delov jugoslovanskih narodov, ki živijo v drugih državah kot manjšine, v okviru demokratičnih načel, mednarodnega prava in dobrososedskih odnosov.

Manjšina mora soodločati

o vseh vprašanjih, ki zadevajo njen obstoj in razvoj

Na sedežu občinske skupščine v Kopru sta se prejšnji teden sestali uradni delegaciji obalne konference SZDL ter Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta, ki sta izmenjali medsebojne poglede in ocene o položaju na obmejnem območju in njegovem razvoju.

Delegaciji sta ugotovili izredno pomembnost novega demokratičnega ozračja in visoko raven jugoslovansko-italijanskega sodelovanja, ki ga omogočajo osimski sporazumi. Hkrati pa sta izrazili tudi zaskrbljenost zaradi oživljanja nazadnjaških, nacionalističnih teženj v Trstu, ki so prišle do izraza ob uveljavitvi liste „Za Trst“ in drugih političnih formacij, kajti — kot sta ugotovili delegaciji — „napadi na osimske sporazume, na politiko odprte meje in medsebojnega sodelovanja ustvarjajo nevarno žarišče napetosti in pregrade na meji“.

Pri obravnavi položaja in vloge narodnosti ob odprti meji sta se delegaciji zavzeli za dosledno uresničevanje vloge obeh narodnosti (slovenske v Italiji in italijanske v Jugoslaviji — op. ured.) kot dejavnikov spoznavanja, vplivanja in sodelovanja.

Delegacija SKGZ je v tej zvezi poudarila zahteve in napore Slovencev v Italiji za globalno zakonsko zaščito, ki potekajo v okviru posebne vladne komisije, kot tudi predloge naprednih strank v italijanskem parlamentu za izdelavo posebnega zakona o zaščiti Slovencev v vseh treh pokrajinah. „V tej smeri so važni napori za uveljavljanje pravic Slovencev na vseh področjih in še posebej za priznanje pravic do rabe slovensčine v javnih uradih in izvoljenih predstavništvih, za avtonomijo slovenske šole in za reševanje nekaterih perečih družbeno-ekonomskih vprašanj, kot so preprečevanje razlaščenja slovenske zemlje, uveljavitev slovenskega gospodarstva in podobno.“

Delegacija obalne konference SZDL pa je predstavila dosežene rezultate pri uveljavljanju ustavno opredeljenega položaja in posebnih pravic italijanske narodnosti ter poudarila, da je njihovo dosledno uresničevanje sestavni del boja za nove socialistične samoupravne odnose.

Ob koncu sta se delegaciji zavzeli za nadaljnje pospeševanje vsestranskega sodelovanja na obeh obmejnih področjih, pri tem pa izrecno poudarili, da je neodtujljiva pravica narodnostne skupnosti, da sodeluje in soodloča o vseh vprašanjih, ki zadevajo njen obstoj in razvoj na tem območju.

Kako upravičena je zaskrbljenost, ki sta jo delegaciji izrazili zaradi oživljanja nazadnjaških in nacionalističnih teženj v Trstu, pa se je pokazalo v ponedeljek, ko je deželna skupščina na prvem zasedanju nove mandatne dobe volila novo predsedstvo deželnega sveta. Seji je kot najstarejša svetovalka predsedovala Aurelia Benco-Gruber od liste „Za Trst“, ki je kakor že med predvolilno kampanjo spet nastopila s strupenimi protislovenskimi in protijugoslovanskimi izpadi na osimske sporazume, tako da je izzvala splošno negodovanje deželnega sveta.

Pri volitvah predsedstva je bil z veliko večino (50 od skupno 59 glasov) za predsednika deželnega sveta ponovno izvoljen socialistični svetovalec Arnaldo Pittoni. V prvem govoru po izvolitvi je naglasil potrebo sodelovanja vseh pri reševanju bodočih nalog ter izrecno poudaril, da bo „prav to sodelovanje predvsem koristno v iskanju sinteze vseh moči našega ljudstva, tako italijanskega kot slovenskega jezika“. Ob zaključku prve seje pa je predsednik Pittoni sporočil, da je svetovalec Slovenske skupnosti Drago Štoka vložil zakonski osnutek za globalno zaščito Slovencev v Italiji, ki bo izročen v razpravo pristojni deželni komisiji.

Verodostojen je le tisti ki nima tudi sam „maslo na glavi“

Zahodne poročevalne agencije so imele v zadnjih 14 dneh obilo dela. Šlo je za poročanje o procesih proti sovjetskimi disidentom in o obsodbah letih. Državniki zahodnih sil so se vrgli v „sveto vojno“ proti nečloveškemu ravnanju sovjetskih oblasti s svojimi državljani.

Povod za to „sveto vojno“ je znan. V Sovjetski zvezi so sodili disidentom Aleksandru Ginzburgu, Viktorju Pjatku, Anatoliju Filatovu in Anatoliju Ščereškemu. Procesi so se odvijali za zaprtimi vrati — dostop ni bil dovoljen ne zastopnikom tujega tiska niti sodnikom obtožencev. Taka zaprtost sodnijskih procesov gotovo ni dokaz za pravično pravosodje, marveč le odkriva strah oblasti pred kontrolo javnosti — bodisi mednarodne ali pa domače.

Stroge kazni, ki so jih izrekli sovjetski sodniki — Filatova so celo obsodili na smrt! — nimajo trdne podlage. Obsojenim so očitali, da so menda vohunili v korist ZDA in da so menda udeležili terorističnih aktov. Ker pa so se procesi odvijali za zaprtimi vrati in tudi v sodbah ni konkretiziranih dazdevnih dokaznih faktov, ni mogoče preveriti verodostojnost strogih in tudi nečloveških kazni — kajti smrtna obsodba je v nevojnih časih vedno in povsod zasmeh humanim vrednotam.

Procesi so povzročili val ogorčenja med demokratičnimi in naprednimi množicami na svetu. Velike komunistične partije v zahodnih državah, posebej v Španiji, Franciji in Italiji, so obsodbe ostro kritizirale. Tako je pisal centralni organ KPI „L'Unita“ po izidu procesov: „Te obsodbe izzivajo odpor in proteste vseh tistih, ki so v zadnjih časih z vse večjo zaskrbljenost-

jo sledili procesom, saj ni dopustno, da se kdo obsodi samo zaradi svoje miselnosti“. List nadaljuje, da vse kaže, da je v bistvu šlo samo za miselnost obtožencev: saj niso zakrivali nič drugega, kot da so se zavzeli za uresničitev sklepov listin v Helsinkih. Četudi ni treba soglašati s političnim mišljenjem obsojenih disidentov, pa vendar ne sme biti njihovo gledanje vzrok sodnijskega preganjanja. Kajti politično prepričanje v demokratični državi ne sme nikoli povzročiti sodnijskih postopkov — zlasti še na ta način, da se izključuje javnost, kar je zasmeh pridužitvam meščanskih in delavskih revolucij, ki so izbojevale javne sodnijske obravnave. Tako je tudi „Primorski dnevnik“ zapisal: „Daleč je že čas, ko je Sovjetska zveza veljala za državo, v kateri se uresničuje nova, pravičnejša družba: res je, da nekaterih velikih dosežkov ni mogoče v nobenem primeru zanikati, res pa je tudi, da režim vse manj spoštuje pravice „oporečnikov“ in tistih, ki bi radi svobodno mislili in presojali.“

V tej zvezi pa je treba jasno ugotoviti: eno je upravičeno ogorčenje demokratičnih množic, drugo pa je umetno razburjanje in javkanje Carterja in njegovih somišljenikov v zahodni Evropi. Krokodilove solze, ki jih pretakajo, so povsem neverodostojne. Zahodni svet izrablja sovjetske procese in upravičeno ogorčenje demokratičnih množic, da bi le-te pridobil za svoje politične namene in jih izrabil za svoje cilje. Vendar zahodni „demokratični svet“ nima nobene pravice, drugim očitali nedemokratičnost, kajli sam ima dovolj masla na glavi:

● Tako je ameriški poslanik pri OZN, Young, izjavil, da je v ZDA na tisoče ljudi v zaporih zgolj zaradi nji-

hovega političnega prepričanja.

● Tako v ZRN članom komunistične partije in komunističnih organizacij ni dovoljeno zaposlovanje v javnih službah.

● Tako so v Franciji prav v času sovjetskih procesov obsodili nekega Francoza na 8 let zapore, ker je menda vohunil v korist neke tuje sile.

● Tako se mora — ne nazadnje — trideset naših aktivistov zagovarjati pred avstrijskimi sodišči, ker so zahtevali pravice za svoje ljudstvo.

Naj pomelajo torej pred lasnim pragom, namesto da se poslužujejo znane taktike „Primite tatu“.

Fri tej taktiki seveda tudi ni manjkalo avstrijski tisk. V obliki primitivnega antikomunizma je hvalil „trdnost“ ameriškega predsednika in netil „hladno vojno“. Se za korak naprej pa je šel Ingomar Pust v celovski „Volkszeitung“, ki se s svojimi komentarji vedno bolj približuje humoristični strani tega časopisa, saj so njegovi izlivi čestokrat bolj smešni kot pa risanke, ki jih prinaša Volkszeitung. V to smer gre tudi Pustovo razburjanje, da demokrati napadajo samo „majhno krščansko Južno Afriko“ (ki krščansko ubija črnice) in „miroljubno majhno Rodezijo“ (ki miroljubno zatira črnice), namesto da bi vrgli atomsko bombo nad SZ, ali ji vsaj črtali vso gospodarsko pomoč. K Youngovemu priznanju o političnih ujetnikih v ZDA pa ve Pust povedati naslednje: „Ali je Young totalno znorel? To je skrit marksist in patološki barvni rasist“. (Ali se ta gospod še nikdar ni zamislil o tem, kakšno mnenje si bodo ob njegovih včasih že bolestinah izpadih oblikovali trezno misleči ljudje o njem in njegovem duhovnem stanju?)

Razvoj gre naprej in pušča staro miselnost za seboj

Zmagoslavje reakcionarnih sil, ki so se pri junijskih volitvah v Trstu zbrale okoli tako imenovane liste „per Trieste“, je bilo le kratko. Danes, le nekaj tednov po volitvah, ne samo v Trstu samem, marveč sploh v Italiji, pa tudi v sosednji Jugoslaviji že brez vsakega olepšavanja ugotavljajo, da „zmaga“ teh sil nikomur ni v korist, pač pa lahko povzroči velike skrbi enim kot drugim. Predvsem pa si delajo skrbi v Trstu, kjer že zdaj dovolj jasno vidijo, da pot, ki jo nakazuje program omenjene liste, ne vodi v lepšo bodočnost mesta in njegovega prebivalstva, marveč nasprotno v nevarno izolacijo.

Sile, ki so se zbrale okoli omenjene liste, so znane. Gre namreč za kroge, ki so postali aktivni že takoj po podpisu osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo; to so krogi, ki nasprotujejo sodelovanju med obema državama in ki nočejo pravične rešitve vprašanj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Iz govorov vodilnih predstavnikov te liste je razvidno, da gojijo izrazite šovinistične in iredentistične težnje, ki jih vodijo celo tako daleč, da se zavzemajo za gospodarsko povezavo Trsta z Avstrijo in Bavarsko — samo naravnega zaledja mesta, to so Slovenci in Jugoslavo, nočejo imeti za partnerja.

Kako kratkovidna je taka politika, doživlja Trst v teh dneh in tednih, ko so kolone avtomobilov na prehodih iz Jugoslavije v Trst nevarno redčijo, tržaški trgovci pa zaman čakajo na kupce, s katerimi so nekaj delali dobre kupčije. Kaj to pomeni za tržaško trgovino, dovolj zgovorno pokaže podatek, da ima Trst v celi Italiji največ trgovin — povprečno na vsakih 50 prebivalcev pride ena trgovina. In velika večina teh trgovin je naravnost „specializirana“ za kupčevanje z jugoslovanskimi kupci. Če zdaj številu le-teh močno nazaduje, ni težko uginiti, v kakšnem položaju so se znašli tamkajšnji trgovci.

Seveda pa bi bilo preveč poenostavljeno, če bi „krivdo“ za ta razvoj pripisali Jugoslaviji, kakor to skušajo delati šovinistični krogi v Trstu in tudi njihovi duhovni sorodniki pri nas na Koroškem, ki so vaje misliti v podobnih kategorijah. Vzroki so namreč širši in globlji. Gotovo igra določeno vlogo delovanje zgoraj omenjenih krogov, ki se jim imajo tržaški trgovci zahvaliti za to, da dokaj uspešno uresničujejo svojo politiko izolacije Trsta. Toda brez krivde tudi niso trgovci sami, ki so leta sem poznali le svoje osebne koristi in dobičke ter so v jugoslovanskih kupcih dostikrat videli le dobrodošle žrtve, katerim so za razmeroma visoke cene prodajali pogosto tudi manjvredno blago.

Krivde za sedanje pojave torej gotovo ne gre pripisati jugoslovanskim oblastem. Vsa povojna zgodovina odnosov med Italijo in Jugoslavijo lahko na nedvoumen način dokaže, koliko si je Jugoslavija prizadevala in si tudi sedaj, po podpisu osimskih sporazumov še v večji meri prizadeva, da bi se še bolj okrepiли dobrososedski odnosi med državama. Pač pa je razumljivo, da jugoslovanske oblasti ne morejo prezreti in dopustiti nedovoljenega preliva dinarjev in drugih valut v Trst, kakor pa drugi strani tudi morajo svoje državljane obveščati o pojavih ponarejenega denarja, ki se na tržaškem „tržišču“ v zadnjem času nevarno množijo. Na podlagi takih pojavov je tudi italijanska tiskovna agencija Italia prišla do zaključka, da „jugoslovanske oblasti zaradi objektivnih okoliščin ne morejo več tolerirati prejšnjega stanja“.

V ostalem pa uradni italijanski krogi sploh bistveno drugače gledajo na sodelovanje z Jugoslavijo, kot to delajo reakcionarni in šovinistični krogi v Trstu. O tem zlasti pričajo osimski sporazumi, ki dobivajo vse bolj neposredno in široko potrditev v praksi jugoslovansko-italijanskih odnosov. Z uresničevanjem teh skupnih dogovorov pa bodo nujno ostali ob strani vsi tisti, ki še vedno mislijo in delujejo po starih, za današnji svet anahronističnih idejah — razvoj jih bo pustil za seboj.

Delo v rebrški tovarni je bilo ukinjeno do jeseni

V tovarni celuloze na Rebrci pri Železni Kapli je spet enkrat tako daleč: ta teden je tovarna prenehala z obratovanjem in bo mirovala predvidoma do začetka oktobra. Do tedaj so delavci tega obrata, ki so bili že pred meseci „poslani“ na večtedenski „dopust“, spet brez zaposlitve, navezani na podporo za brezposelne, hkrati pa v skrbeh, kako bo z njihovo zaposlitvijo jeseni, ko naj bi tovarna po izvedeni racionalizaciji ponovno začela z obratovanjem.

Tovarna na Rebrci je bila že večkrat predmet dolgih in živahnih razprav tako v raznih forumih kot predvsem tudi v tisku. Vprašanje njenega nadaljnjega obstoja tudi zdaj zaposluje ne le tako imenovane pristojne kroge, marveč zelo živo tudi delavce kot neposredno prizadete in preko njih seveda ožjo in širšo javnost. Saj gre vendar za usodo okoli 240 zaposlenih in njihovih družin; to pa je za Rebrco in sploh okolico Železne Kaple zelo važen problem. Koroška po številu brezposelnih zavzema eno izmed „vodilnih“ mest v avstrijskem merilu — južni predeli dežele dosegajo v tem oziru celo pravi „rekord“.

Torej je ohranitev delovnih mest za te kraje že posebno važna naloga, katere rešitve se ne bi smeli lotevati na način, ki ga narekujejo nacionalistični interesi določenih krogov v deželi, marveč so potrebni pristopi in ukrepi, ki bodo dejansko koristili temu ozemlju in njegovemu prebivalstvu. Tukaj imata država in dežela priložnost, da v dejanjih dokažeta, kako iskreno so mišljeni njeni načrti za razvoj in pospeševanje obmejnih predelov.

Slišati je, da potrebuje tovarna za izvedbo racionalizacije sredstva v višini 20 milijonov šilingov. Po poročilih, ki jih je te dni objavil tukajšnji tisk, naj bi podpora iz državnih sredstev znašala 16 milijonov, nekaj pa naj bi prispevala tudi dežela. Tozadevno bi bila rešitev torej že zagotovljena. Vendar pa še nihče ne ve, ali bo s tem problem tudi dejansko in za daljši čas rešen; zlasti pa tudi še ni znano, kako bo po izvedeni racionalizaciji z zaposlitvijo dosedanjih uslužbencev podjetja. V tej zvezi je že govora o zmanjšanju števila delovnih mest in se bo jeseni pokazalo, kako visoka bo tozadevna „cena“ sedanje racionalizacije. Po drugi strani pa je odkup proizvodnje baje zagotovljen, tako da so le še izgledi za nadaljnji obstoj Rebrce.

Zastaranje vojnih zločinov?

Del avstrijskega tiska, predvsem iz vrst opozicije, se v zadnjem času silno zgraža nad dejstvom, da se avstrijski pravosodni minister dr. Broda drzne izjaviti, da stroge kazni in zapori niso edina rešitev v boju proti naraščajoči kriminalnosti v Avstriji. Ista glasila se bolj ali manj jasno zavzemajo za uvedbo smrtnih kazni za „posebno hude zločine“ in že slutijo „propad sveta“, če bi tudi človeka, ki je kdaj zagrešil neko kaznivo dejanje, človeško nagovorili.

Isti tisk pa je v veseljem in radostjo poročal o pobegu vojnega zločinca Kapplerja, ki je bil v Italiji obsojen in zaprt; v takih listih pretakajo krogodilove solze zaradi vojnega zločinca Hessa, ki je v zaporu v Berlinu, in očitajo posebno Sovjetski zvezi nečlovečnost, ker se zoperstavlja oprostitvi Hessa.

„Die Grossen lässt man laufen, der kleine Mann wird gehängt“, se glasi nemški pregovor iz časa kmečkih uporov. Ta pregovor do danes ni izgubil svoje veljavnosti. V Zvezni republiki Nemčiji pripravljajo zakon, s katerim bi od prihodnjega leta naprej zastaveli vsi zločini, ki so bili storjeni v dobi nacistične strahovlade. V isti državi, kjer danes trobentajo na lov proti vsem levicarjem in komunistom, kjer se zavzemajo razne reakcionarne stranke za smrtno kazen proti takim imenovanim „terori-

stom“, naj zastara zločin genocida, najbujšega terorja, ki ga je svet sploh kdajkoli doživel.

Ce si predočimo vso brutalnost in potoke krvi, ki so jih zagrešili nemški vojni zločinci v pisarnah, na frontah, v raznih taboriščih, potem razumemo ogorčenost vseh tistih narodov in držav, ki danes ostro protestirajo proti nameravanemu zastaranju vojnih zločinov v ZRN.

Med te države spada tudi Ljudska republika Poljska, ki je žrtvovala daleč nad milijon svojih državljanov v vojni proti fašizmu. Komisija za raziskovanje Hitlerjevih zločinov je ob priliki svojega plenarnega zasedanja v Varšavi apelirala na vse merodajne državnike na svetu, naj preprečijo zastaranje vojnih zločinov, ker bi le-to podprlo mitologizacijo in omilovanje fašističnih grozodejstev. To pa nikakor ne more biti v interesu miroljubnih narodov na svetu.

Zlasti v ZRN še premnogi vojni zločinci niso bili ustrezno kaznovani. Tako so sodišča ZRN po vojni 711.000 starih nacistov, proti katerim so začeli sodnijske postopke, proglasila za nedolžne, ker je menda manjkalo dokazov za njihovo krivdo. Od 82.667 nacistov, ki so se morali v zadnjih treh desetletjih zagovarjati pred nemškimi sodišči zaradi vojnih zločinov, jih je bilo kaznovanih samo pičlih 6425.

Več kot 90 odstotkov šefov raznih gestapovskih taborišč ni prišlo pred sodišče, ugotavlja omenjena komisija na podlagi svojih študij. Med tistimi, ki še danes nekažnovani in na svobodi uživajo udobnosti nemškega meščanskega življenja, se nahajajo tudi Otto Bradfisch, Joachim Deumling in Johann Thümmel — vodje zloglasnih gestapovskih taborišč v Lodzu, Opolu in Kratovicah na Poljskem.

Omalovaževanje vojnih zločinov je priljubljeno tudi na Koroškem. Še danes ustvarja koroški tisk mnenje, da so se Hitlerjevi vojaki borili za domovino in narod, partizani pa za neko nečloveško stvar. Tudi sodišča so ravnala tako: predčasno so izpustili vojnega zločinca in krvnika Maier Kaibitscha, sploh niso sodili „uglednemu“ celovškemu meščanu Lerchu itd.

V državi, ki je zakrivila toliko gorja in nečlovečnosti po svetu, se trudijo še danes, da bi „razumeli“ zločine svojih „državljanov“. Ker jih ne morejo zamolčati, poskušajo, da bi jih s pravnimi fintami, izmed katerih je ena takomenovano „zastaranje“, opravičili pred človeštvom.

Vendar pa je mednarodno ogorčenje nad takimi metodami slej ko prej močno in bo zastaranje vojnih zločinov zapustilo za Nemčijo prav tak grenak spomin, kot storjeni vojni zločini Nemcev v preteklosti!

Tudi v Kanadi seznanjeni s položajem koroških Slovencev

Urednik slovenskega kanadskega mesečnika „Dnevnik-Diary“ Ivan Dolenc nam sporoča, da mu je uspelo predstaviti položaj koroških Slovencev kanadskemu državnemu ministru za multikulturizem g. Normanu Cafiku ter ga na osnovi gradiva seznaniti s teptanjem osnovnih narodnostnih in kulturnih pravic, ki smo mu koroški Slovenci izpostavljeni v Avstriji. Minister Cafik se je uredniku Dolencu zahvalil za ta opozorila ter izrazil svoje simpatije o dogodkih na Koroškem; hkrati pa je na ta vprašanja opozoril svojega kabinetskega kolega g. Dona Jamiesona, državnega sekretarja za zunanje zadeve Kanade.

Slovenski kanadski mesečnik „Dnevnik-Diary“, o katerem smo v našem listu že poročali, redno spremlja položaj Slovencev v Avstriji in o njem seznanja naše rojake v Kanadi. Hkrati pa v angleškem jeziku tudi širšo kanadsko javnost obvešča o krivičnem ravnanju avstrijskih oblasti s slovensko manjšino. Odslej pa bo, kakor zagotavlja urednik Dolenc, uredništvo gradivo o dogodkih na Koroškem redno pošiljalo tudi kanadskemu državnemu sekretarju za zunanje zadeve.

Tako bo o usodi koroških Slovencev redno obveščena tudi kanadska vlada, ki je na mednarodnih forumih že večkrat odkrito spregovorila o prekrških zoper človekove pravice v posameznih državah sveta. To svojo politiko bo nadaljevala tudi v bodoče. „Zato imamo — kakor nam piše urednik Dolenc — Slovenci v Ottawi dobrega zaveznika, ki se bo slej ko prej javno oglašil v pomoč koroškim Slovincem“.

Vesti in poročila o koroških Slovincih pa zdaj redno prihajajo med kanadske Slovence tudi preko radijske oddaje „Slovenska Kanada“ (gospa Sonja Luzar), ki ji „Dnevnik“ piše tekste. Uredniku Ivanu Dolencu smo zato dolžni iskreno zahvaliti za ves njegov trud in uspešno prizadevanje, da bi kanadsko javnost seznanil z resnico o položaju, življenju in boju Slovencev v Avstriji.

Manjšinsko vprašanje Madžarov v Romuniji...

Zgodovinar Pal Sigmund — Pah opozarja v svojem članku v madžarskem literarnem tedniku „Elet Es Irodalom“, da bi bilo potrebno, da začneta Madžarska in Romunija postopoma reševati probleme svojih narodnostnih manjšin. Nerešena vprašanja v zvezi z narodnostmi namreč obremenjujejo medsebojne odnose.

V Romuniji živi ob meji z Madžarsko velika madžarska manjšina. Uradno jo cenijo na 1,700.000 ljudi. V zadnjih časih se je madžarska manjšina večkrat pritoževala zaradi slabega ravnanja Romunije nasproti pripadnikom manjšine. Objavila je, deloma preko ustanov v matični Madžarski, dokumente, ki dokazujejo, kako so zatirani Madžari v Romuniji, predvsem na področju dvojezičnega šolstva.

Kot avstrijska vlada slovenski in hrvaški manjšini, tudi Romuni odrekajo madžarski manjšini pravico do dvojezičnih napisov in jim celo zabranjujejo uvoz knjig iz Madžarske. Madžarsko zgodovino prikazujejo po svoje, nad manjšino pa izvajajo celo policijsko nasilje. Predstavniki madžarske manjšine so zato naslovili na vodstvo romunske partije spomenico, v kateri so prikazane vse krivice, obenem pa vsebovani tudi predlogi za izboljšanje položaja. Ta spomenica je predvsem posledica lanskega sestanka med romunskim predsednikom Ceausescujem in madžarskim voditeljem Kadarjem. Po srečanju obeh politikov se je namreč vidno zboljšal odnos romunskih oblasti do madžarske manjšine.

Za bodočnost si madžarska stran želi, da bi se v razgovorih med državama našla skupna pot, ki bi pripomogla k rešitvi vseh, še nerešenih, manjšinskih problemov. Madžari se zavedajo, da so v tej situaciji važni medsebojni pogovori, katerih cilj naj bi bilo zbliznanje romunskega in madžarskega naroda.

... in v Jugoslaviji

Medtem ko problemi madžarske manjšine v Romuniji nikakor niso zadovoljivo rešeni, je položaj madžarske narodnosti v Jugoslaviji nasprotno zelo dobro urejen. Pred nedavnim je pri Pomurskem tisku v Murski Soboti izšla nenavadna publikacija, napisana v madžarsčini, z naslovom „Narodnostna politika — narodnostne pravice“. Izdali sta jo samoupravni interesni skupnosti madžarske narodnosti v soboški in lendavski občini s sodelovanjem republiške kulturne skupnosti. V zborniku je vrsta zanimivih prispevkov, ki nam prikazujejo možnosti zadovoljivega reševanja manjšinskih problemov na konkretnem primeru madžarske narodnosti v Jugoslaviji. Tako je Ferenc Hajoš v uvodnem članku kronološko nanizal celotno pravno ur-

ditev od osvoboditve do danes. Urednik zbornika Sandor Varga je opisal politična stališča in poudaril vlogo SZDL in zlasti njene komisije za narodnostna vprašanja pri uresničevanju narodnostnih pravic Madžarov. V nadaljnjih prispevkih pa je govora o razvoju informativnih dejavnosti, o delu samoupravnih interesnih skupnosti madžarske narodnosti, o razvoju dvojezičnega šolstva, o dejavnosti knjižnic in o razmahu založniške dejavnosti — torej področja, na katerih se dan za dnem v živi praksi kaže in uresničuje dejanska enakopravnost madžarske narodnosti.

Nostalgija ki pomeni izzivanje

Prejšnji teden so pasanti, ki so hodili mimo poslopja Feldhausgasse 2 v bližini glavnega kolodvora v Celovcu, videli ob steno naslonjeno oljno sliko, ki je kazala nekdanjega „firerja“ Adolfa Hitlerja. Slika je bila tako „razstavljen“, da jo je moral vsak prolifistično usmerjen človek razumeti kot provokacijo. Tako je šlo tudi skupini mladincev, ki so v „sveti jezi“ sliko odstranili in jo zanesli na sedež državne policije, kjer so jo službojočim uradnikom predali s pojasnilom, pod kakšnimi pogoji so ta „portret“ našli, prepričani, da bodo varnostne oblasti pri „lastniku“ ustrezno intervenirale.

Ko so se naslednjega dne pri policiji pozanimali, kako je le-ta ukrepala v zvezi s to provokacijo, pa so v svoje začudenje — in tudi ogorčenje! — zvedeli, da razstavljanje Hitlerjevega portreta v Celovcu menda nima političnega ozadja in zato tudi ni vzroka za razburjanje. Policija si je napravila pojasnilo zelo enostavno: v omenjeni hiši stanuje menda neki umetnik, ki je le sušil svojo najnovejšo „umetnino“. Kakor njegovi sosede na soncu sušijo perilo, tako pač on suši Hitlerjeve slike — to pa je za tukajšnje policije očitno vsakdanji pojav. Upamo, da je policija, ko je „umetniku“ vrnila njegovo „mojstrovino“, vsaj svetlovala, naj si v bodoče za sušenje takih portretov izbere drug kraj, kjer ne bodo več izživali mimoidočih.

Sicer pa spomine na določene čase tudi drugi radi obujajo. Tako je celovška Volkszeitung zadnje nedelje „razveselila“ svoje bralce s posebno „aktualnim“ poročilom, kjer v besedi in sliki prikazuje „pristno“ vojaško vozilo Hitlerjeve armade (Kübelwagen) z oficirjem v „pristni“ nemški uniformi. Fotografija ni iz tedanjih časov, marveč je povsem nova, narejena šele zadnje sobote na neki avtomobilski prireditvi ob Vrbskem jezeru. In ob taki priložnosti seveda ni smela manjkati „rjava nostalgija“, ki kaže, da gotovi ljudje po svoji miselnosti še vedno živijo v časih, ko so v takšnih uniformah širom po Evropi uvajali „novi red“ nasilja, krvi in smrti.

Policija in državni tožilec gotovo tudi v tem primeru nista našla vzroka za ukrepanje — saj na Koroškem Hitlerjevi portreti uživajo umetniško svobodo, nacistični simboli in revizijisti pa so pod spomeniškim varstvom.

Bogata glasbena dejavnost pri Slovencih v Trstu in Gorici

Pred nedavnim smo poročali o prvih poskusih glasbene šole v Pliberku. Tudi pri nas se začnejo kazati potrebe po kvalificiranem glasbenem kadru, saj je glasbena vzgoja bistven del splošne kulturne vzgoje, v naših manjšinskih pogojih pa je tudi ena od temeljnih narodnostnih postojank. SPD „Edinost“ v Pliberku vsako leto pripravlja vrsto kulturnih prireditev, predvsem glasbenega značaja. Letos spomladi pa so začeli s poukom glasbe in s tem zasnovali prvo slovensko glasbeno šolo na Koroškem.

Na tem področju zelo uspešni in priznani so naši rojaki v Italiji, ki imajo na tem področju že dolgoletno tradicijo. Njihova Glasbena matica je tudi v šolskem letu 1977/78 dosegla pomembne rezultate. Okrog 400 gojencev je obiskovalo individualni pouk, 200 pa zborovsko petje. Zanimiv je tudi pregled po oddelkih. Največ gojencev se je udeležilo tečajev za klavir, sledijo tečaji za harmoniko, godala, pihala in trobila. Poleg instrumentalne vzgoje so gojenci bili deležni tudi pouka harmonije, glasbene zgodovine in komorne glasbe, ki učence neposredno uvaja v ansambelsko muziciranje, to je skupno delovanje. Tako sta v okviru glasbene šole delovali dve komorni zasedbi za

pihala, tri zasedbe klavirskega tria in več duov.

Uspehi učencev v preteklem letu so bili kar dobri, kakor ocenjuje ravnatelj šole prof. Sveto Grgič. Med gojenci je precej takih, ki dobro obetajo, pri splošni oceni pa je treba upoštevati, da hodijo vsi gojenci šole Glasbene matice v redne šole in da jim je glasbeni pouk le dopolnilo. Preizkušnja osvajenega znanja so prvenstveno izpiti v treh rokih in sicer v jeseni ob polletju in na koncu šolskega leta. Izpite opravijo gojenci najprej na matični šoli, potem pa na konservatoriju in sicer najprej iz stranskih predmetov in nato v glavnih. Letos je na domačem zavodu in na konservatoriju uspešno opravilo izpite

iz stranskih predmetov 9 gojencev šole Glasbene matice, iz glavnih predmetov pa na domači šoli 5.

Med pomembne dejavnosti Glasbene matice spadajo interni in javni nastopi. Internih nastopov v dvorani šole v Trstu je bilo osem, javnih nastopov pa skupno 19, od teh 7 v tržaškem Kulturnem domu, po dva v Gorici, Sovodnjah, Nabrežini in na Proseku ter po eden v Škedenju, Boljuncu, na Opčinah in v Pečanju v Beneški Sloveniji.

Za zborovsko petje skrbijo trije stalni zborovodje, poseben zunanji pedagog pa poučuje solo petje. Vprašanje prostorov trenutno ni najbolj pereče, čeprav tudi ni mogoče trditi, da je zadovoljivo. Sicer pa imajo na vidiku nekatere nove pridobitve: preureditev prostorov šole v Trstu, dograditev šolskih prostorov na Opčinah, zlasti razveseljivo pa je, da se bo goriška šola verjetno že z novim šolskim letom preselila v nove prostore v preurejeni zgradbi neke stare šole, kjer bo tudi večja dvorana za javne šolske nastope.

Z ozirom na nadaljnji razvoj šole se kažejo tudi potrebe po nabavi novih glasbil tako za Trst kot tudi za Gorico. Še posebej nujno je, da pride Glasbena matica do novega ustreznega koncertnega klavirja, ki bo stalno na odru Kulturnega doma. Pri Glasbeni matici upajo, da bodo klavir dobili že z novo sezono.

Goričani pa pripravljajo za novo sezono pester spored, ki ga bodo izvajali Trio Tartini, Slovenska filharmonija, pianistka Horak, Pihalni kvintet RTV Ljubljana ali zbor Collegium musicum ter prvič v Gorici tudi ljubljanska Opera.

Mednarodno srečanje slovenistov v Ljubljani

V dneh od 2. do 15. julija je bil v Ljubljani — kakor smo kratko v našem listu že poročali — tradicionalni seminar slovenskega jezika, literature in kulture, ki ga vsako leto prireja ljubljanska univerza za tuje slaviste, prevajalce znanstvene delavce, študente in pedagoge. Veliko številno udeležencev (letos jih je bilo nad 140) dokumentira zainteresiranost za slovenski jezik in slovensko kulturo širom po svetu.

Poseben pomen ima seminar tudi za zamejske Slovence, saj pretežno del le-teh nima niti najosnovnejše šolske izobrazbe v materinem jeziku. To velja še posebej za beneške Slovence, ki nimajo lastnih šol oziroma dvojezičnega pouka, podobno je pri Slovencih v Reziji in v Kanalski dolini; pa tudi velik del koroških Slovencev zaradi vladajočih razmer v deželi nima pouka materinščine. Tako je pomen seminarja videti na dveh ravneh: na eni strani kot izobrazba in poglobitev v jezik, v literaturo in zgodovino; na drugi strani pa v psiholingvistični situaciji, to se pravi, da zamejci v času seminarja živijo v sproščeni atmosferi, kjer se jim ni treba bati zčuvanja in nacionalističnih izpadov.

Letošnji seminar je bil še posebej z namenju stoletnice rojstva velikega slovenskega pesnika Otona Župančiča. V predavanjih in enodnevnih ekskurzijah po Beli krajini, kjer se je

pesnik rodil v Vinici, so prireditelji nakazali bogato literarno ustvarjalnost Župančiča.

Mednarodna udeležba na seminarju, ki je zajela docela vse evropske države ter segala od Japonske in Avstralije pa tja do Amerike, je ob enem z iskrenim zanimanjem udeležencev za kulturo slovenskega naroda nazorno dokazovala, da po vsem svetu raste zanimanje za male narode ter njih življenje, zgodovino in kulturno ustvarjalnost, s katero se še posebno uspešno lahko uvrščajo na isto raven z velikimi narodi.

Slovinci v Ameriki gradijo svoj etnografski muzej

V mestu Milwaukeeju v ZDA gradijo slovenski izseljenci posebno zgradbo, ki bo sestavni del mestnega etnografskega muzeja, kjer bo med drugim poleg slovenske, hrvaške in srbske predstavljanih še 30 drugih evropskih kultur. Ko bodo vse hišice zgrajene, bo ta muzej šest največjih na celem svetu.

Slovenski „paviljon“ sicer ne bo velik, zato ga pa mislijo izseljenci čim bolj bogato opremiti. Izjavili so željo, da bi odkupili stare kmečke skrinite, narodne noše, prte itd., ki so jih prej uporabljali na Slovenskem. Denarnih težav izseljenci nimajo. Vsak Slovenec v Milwaukeeju in okolici je prispeval svoj delež.

Prihodnje leto bodo na trgu, ki ga bodo obkroževale razne podobne hišice, prirejali manifestacije. Zlasti živahno bo v slovenskem tednu, ko se bodo srečevali izseljenci iz vseh delov ZDA. Tedaj bodo vabili tudi druge Američane, zlasti pa mladino, ter jih skušali bližje spoznati. V minulih dvajsetih letih so se Slovenci na tem območju srečali bolj ali manj občasno. Trdnjših vezi med njimi ni bilo. Zdaj pa so zastavili vse sile, da to izboljšajo.

Zanimivo je, da se je na vest o zgradbi etnografskega muzeja v ZDA zglasilo v Sloveniji že nekaj ljudi, ki bi bili pripravljeni dati na razpolago narodopisno blago.

17 odločitev pomeni, da se bo problem še zaostрил. Menim, da je to jasno, saj bo popis manjšin zmedel dialog, ki je potekal med manjšinami in zvezi vlado tako na Koroškem kot tudi na Gradiščanskem. Preštevanje manjšin pomeni, da v Avstriji dvomijo, da bi v tej državi obstojali slovenska in hrvaška narodnost. Poleg tega bo to povzročilo nov zaplet med Jugoslavijo in Avstrijo.¹³⁵

Vrsti diplomatskih in tudi siceršnjih intervencij Jugoslavije naj dodamo obsežno sporočilo z nadrobim povzetkom do tedanjih jugoslovanskih stališč, dano v dneh pred sprejetjem najavljene manjšinske zakonodaje. Gre za izjavo, ki jo je 16. junija dal predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve. Glede na značaj in trenutek objave jo velja v celoti povzeti:

„Preštevanje slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji v kakršnikoli obliki, tudi kot tako imenovani „jezikovni popis“ — kar naj bi bilo pravzaprav pogoj za izpolnitev jasnih in preciznih obveznosti avstrijske vlade glede pravic in zaščite slovenske in hrvaške narodnostne manjšine na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem, kot jih predvideva državna pogodba o vzpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije z dne 15. maja 1955 — je povsem nesprejemljivo za jugoslovansko vlado. Jugoslovanska vlada vidi, kot je že večkrat poudarila, v dogovoru treh avstrijskih parlamentarnih strank... naj bi najpozneje do 10. novembra prišlo do „jezikovnega popisa“ narodnostnih manjšin v Avstriji, prizadevanje, da bi v bistvu revidirali državno pogodbo. — Ta dogovor je v nasprotju s prizadevanji, ki jih je bilo opaziti v zadnjem času, da bi se odnosi med Jugoslavijo in Av-

strijo razvijali čim bolj ugodno, v duhu Helsinkov, dobrega sosedstva in spoštovanja mednarodnih obveznosti, prevzetih z državno pogodbo. Omenjeni dogovor v nasprotju z duhom in črko državne pogodbe pomeni tudi popuščanje šovinističnim silam in je neizogibno v prid tem silam, ki so, kot je znano, zainteresirane na tem, da bi ustvarjali ozračje nacionalne nestrpnosti in sovraštva, in ki žele preštevanje kot najbolj grobo obliko pritiska na manjšini izkoristiti za omejevanje pravic in zaščite slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter prostora, kjer ti manjšini živita. — Odločno nasprotovanje slovenske in hrvaške manjšine zoper to, da bi njune pravice, natančno določene v državni pogodbi, katere uresničitev se zavlačuje že 21 let, pogojno povezovali z njunim preštevanjem, je popolnoma razumljivo jugoslovanski vladi, ki v celoti podpira narodnostni skupini v Avstriji v njenem pravičnem prizadevanju za uresničitev pravic, ki jima jih jamči državna pogodba brez vsakršnega postavljanja pogojev. SFRJ kot podpisnica državne pogodbe se stalno zavezuje za to, da bi republika Avstrija čimprej in v celoti izpolnila obveznosti iz te pogodbe na način, ki bi ga določili v neposrednem dialogu slovenske in hrvaške narodnostne manjšine z avstrijsko vlado.

(Dalje v prihodnji številki)

132 Delo, 24. marec 1976, št. 85.
133 Gl. op. 53.
134 Gl. izjavo, sprejeto na zborovanju, Delo, 31. maj 1976, št. 124. Celotno gradivo s posvetovanja je izšlo v publikaciji Sodobna vprašanja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji — Suvremena pitanja slovenske i hrvatske manjine u Austriji, Ljubljana 1976; publikacija je izšla tudi v angleškem in nemškem prevodu.

135 Delo, 15. junij 1976, Kärntner Tageszeitung, 12. junija 1976, št. 134; Salzburger Nachrichten, 14. junija 1976, št. 136.

Vsenarodna povezava v ljubezni do knjige

● S proslavami v Kranju in Prešernovi Vrbi je — kakor smo poročali tudi v našem listu — pred nedavnim obhajala petindvajsetletnico plodnega kulturnega dela Prešernova družba. Ob tej priložnosti so zastopniki družbe podali tudi ponosno poročilo o najbolj vidnih sadovih tega dela, namreč o tem, koliko je družba prispevala k širjenju slovenske knjige.

● V prvem četrtsotletju svojega delovanja je Prešernova družba izdala skupaj več kot 9,5 milijona izvodov knjig in revij. V njeni redni zbirki je izšlo doslej 176 knjig v skupni nakladi 6.674.360 izvodov; v zbirki „Ljudska knjiga“ je bilo izdanih 153 romanov za 1.108.080 izvodov skupne naklade; mesečna revija Obzornik pa je v tem času izšla v skupni nakladi 1.755.378 izvodov.

● Prešernova družba opravlja pomembno kulturno poslanstvo tudi med zamejskimi Slovenci: njene knjige dobivamo koroški Slovenci skupaj s Koroškim koledarjem, ki ga izdaja Slovenska prosvetna zveza; Slovenci v Italiji pa dobivajo knjige Prešernove družbe skupaj z Jadranskim koledarjem, ki izhaja v Trstu. Tako je Prešernova družba samo med Slovence v Avstriji in Italiji poslala doslej že 209.200 svojih knjig.

„Dunaj in njegovi Slovenci“

Pred kratkim je izšla pod zgornjim naslovom v založbi Kluba Mladje knjiga, ki opisuje avstrijsko glavno mesto kot kulturno-zgodovinsko zanimivost tudi in posebno za Slovence. Publikacija se pravzaprav neupravičeno imenuje „turistični priročnik“, ker ga zdaleč presega, vsaj po naših izkušnjah z običajnimi priročniki.

Največ prostora zavzemajo „slovenski kulturno-zgodovinski sprehodi po Dunaju“, na katerih spoznavamo, kakšno vlogo je odigralo to mesto za našo umetnost in znanost. Predstavijo nam Dunaj kot bivališče in kraj ustvarjanja slavni slovenski mož, kot so to dunajski škof Jurij Slatkonja, Primož Trubar, arhitekt Jože Plečnik, fizik Jože Stefan, Prešeren, Cankar, Prežih in mnogi drugi. Dunaj jih je oblikoval — kakor so tudi oni oblikovali njega. Velikega pomena za osamosvojitve in uveljavitev slovenskega naroda je idejno-politični odsev naprednega Dunaja v delih naših največjih kulturnih ustvarjalcev. Ne da bi tele vplive podcenjevali, dokazujejo spisi o „slovenskih kulturno-zgodovinskih sprehodih po Dunaju“ slovensko trdoživost v tujem okolju.

Tem spisom sledijo sezname „večjih splošnih zanimivosti“, galerij, muzejev, bibliotek in arhivov. Praktični napotki in informacije naj olajšajo turistu, da se znajde v cestnem in upravnem vrvežu velenesta. Ker so tudi te informacije napisane duhovito in prav nič dolgočasno, so zanimive tudi za tistega, ki Dunaj pozna le z zemljevida. Med raznimi opisi znamenitosti najdemo tudi tega: „Bundeskanzleramt (Urad zveznega kanclerja), 1., Ballhausplatz 2. Zgradil Lukas von Hildebrand v letih 1717 — 1719. Zgradba je bila med vojno hudo poškodovana. — Turisti često ugibajo, od kod to čudno ime tega Ballhausplatz. Dunajčani sami so različnih mnenj. Nekateri menijo, da se trg imenuje po hiši, kjer so se dvorjani in drugi plemiči nekdanj žogali (der Ball=žoga). Drugi navajajo zgodovinsko dejstvo da so tam bile 1814/15 seje „Dunajskega kongresa“, ki je — tako

pravijo — najraje plesal (der Ball = ples, plesna prireditev). Tej razlagi je precej podobna tretja, ki namiguje na tamkajšnji sedež vladnega šefa in ministrskega sveta, ki plešeta po fruli KHD.“

Kot dodatek je podana še dokumentacija o Dunaju v sodobni zgodovini koroških Slovencev. Ker je knjiga namenjena širšemu krogu bralcev, je komentar v tem delu malo preskromen. Prav gotovo bi zaslužilo delo dunajskih študentov in solidarnostnega komiteja večje obeležje — saj bi že kratek spis zadostoval, tako rekoč kot aktualno dopolnilo prikaza „slovenskega Dunaja“.

Kljub temu pa je knjiga „Dunaj in njegovi Slovenci“ bistven doprinos k zavesnemu osvajanju naših kulturnih tradicij. Tudi življenje naših umetnikov in njihove izkušnje — dobre in slabe — kažejo, kako koristno učinkuje zblíževanje dveh narodov in kako oskodi narodna mržnja kulturno človeštvo. Cankar in Prežih sta črpala umetniško moč iz slovenske kulturne zemlje, mentorji so jima pa bili tudi dunajski delavci. Oba sta glasnika novega človeškega rodu, ki se bo rešil verig nacionalnega in socialnega zatiranja in si tako priboril višjo kulturno stopnjo. Če danes naši študentje na Dunaju iščejo zavezništvo s tamkajšnjimi demokrati, potem to ne pomeni le, da smo kot zatirana narodna manjšina potrebni solidarnostne pomoči iz vrst večinskega naroda, tu se kaže že zgodovinsko stremenje obeh narodov po demokratični preobrazbi družbe pri iskanju poti do medsebojnega prijateljstva. Le tako bomo mogli najti koroški Slovenci svoj prostor v koroški družbi kot enakopravni med enakopravnimi. Tudi na to se spomnimo ob prebiranju te knjige.

Le še majhna kurioznost ob robu: avtor knjige je naš koroški rojak dr. Pavle Zdravc, ki živi in dela na Dunaju. Zakaj ga kot avtorja niso imenovali, nam ni znano; vsekakor pa zasluži njegovo delo naše priznanje.

TONI ZORN

Manjšinsko vprašanje in jugoslovansko-avstrijski odnosi

Jugoslovanski delegat Aleksander Božovič je v odgovoru dejal, da se Jugoslavija ne postavlja za sodnika, kajti najboljši sodnik o stanju je manjšina sama in avstrijski delegat dobro ve, kaj manjšina misli o trojnem sporazumu. Če je sporazum treh strank res le dogovor med političnimi strankami in ne sklep vlade, jemlje pojasnilo z veseljem na znanje, v upanju, da ga vlada ne bo sprejela. Ob koncu je Božovič še enkrat opozoril, da Jugoslavija sprejema in zagotavlja načela nedotakljivosti meja, nevmešavanje v notranje zadeve ter ozemeljske celovitosti. Toda — je naglasil — če je varstvo manjšin notranja zadeva, kršenje pravic manjšine (zagotovljenih na podlagi mednarodnih pravnih dokumentov) ne more biti zgolj notranja zadeva. „Profesor Ermacora je znan pravnik in dobro ve, da je teorija, po kateri je dovoljeno, česar zakon izrecno ne prepoveduje, dokaj nevarna.“

Ob februarškem dogovoru treh strank je predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFRJ znova podčrtal, da avstrijska državna pogodba „na nikakršen način ne predvideva ugotavljanje oziroma štetje manjšine, ki naj bi bilo pogoj za uveljavljanje njihovih pravic, izvirajočih iz te pogodbe“. Dalje je poudaril, da „državna pogodba v nikakršen smislu ne predvideva, da bi bilo kakršnokoli absolutno in relativno število pripadnikov manjšine pogoj, da bi na ozemlju, kjer živi slovensko, hrvaško ali mešano prebivalstvo,

veljale v pogodbi določene pravice in zaščita“ ter naglasil, da je dogovor treh parlamentarnih strank „v nasprotju z duhom in črko avstrijske državne pogodbe in vsak konkretni ukrep v tej smeri bi sprožil revizijo državne pogodbe“.¹³²

Še določnejši pa je bil jugoslovanski tisk, ki je napovedano štetje označil za „statistični genocid“, usmerjen proti prizadeti manjšini.¹³³

Napovedana avstrijska manjšinska zakonodaja je bila tudi predmet posebnega znanstvenega posvetovanja, ki sta ga 28. maja pripravila v Ljubljani Inštitut za narodnostna vprašanja ter zagrebški Zavod za migracije in narodnosti. Posvetovanje, ki so se ga udeležili vidni jugoslovanski izvedenci, je nadrobno razčlenilo napovedano manjšinsko zakonodajo ter opozorilo, da je napovedana manjšinska zakonodaja v celoti nasprotna črki in duhu avstrijske državne pogodbe, poleg tega pa pomeni tudi nadaljevanje stalnega slabšanja pravnega in dejanskega položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Vse to bi po opozorilu udeležencev posvetovanja lahko privedlo do njihovega etnocida.¹³⁴

Tako kot ugotovitve posveta, je v avstrijski javnosti odmevala tudi izjava predsednika SZDL Slovenije Mitje Ribičiča, dana avstrijski televiziji. V njej je Ribičič podčrtal, da „odločitev treh vodilnih strank o popisu manjšine ne bo pomagala urediti problema. Takšna

Novosti iz Bilčovsa

Lesni sejem v Celovcu

Dne 2. julija 1978 je naša občina Bilčovs imela obisk iz Furlanije-Julijske krajine. Leta 1976 je to pokrajino v zgornji Italiji prizadel težak potres in tamkajšnje ljudstvo je utrpelo mnogo škode. Pod potresnimi sunki se je sesulo mnogo hiš, cerkva in drugih poslopij, potres pa je terjal tudi precej človeških žrtev. Občina Bilčovs je v tem težkem času zbirala denar in s tem zelo pomagala žrtvam potresa v tej deželi. Zbrano vsoto je naše občinsko predstojništvo na predlog tamkajšnjih oblasti osebno izročilo občinskemu predstojništvu v Fraganji. Ob tej priložnosti sta postala Bilčovs in Fraganje prijateljski občini. Iz Italije so prišli občinski zastopniki v Bilčovs, se zahvalili za našo pomoč in povabili občinski odbor in občane v Italijo. Temu vabilu so se odzvali Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ z mešanimo in moškim zborom, nemško društvo „Sänger-runde“ in še drugi občani. Sprejem je bil prisrčen. Pričakali so nas z godbo in domači župnik z zborom, ki ga vodi sam in ga je tudi sam organiziral. Predsednik SPD „Bilka“, Toni Selander, je imel pozdravni nagovor v italijanskem jeziku in se zahvalil za sprejem. Naš zbor pa je nastopil s slovensko pesmijo. Ko smo se nekaj ur pozneje poslavljali, smo tudi mi povabili občino Faganje v Bilčovs.

Dne 2. julija so se Faganjčani odzvali našemu vabilu. Pripeljali so se s sedmimi avtobusi. Obiskal nas je občinski odbor s županom na

čelu, godba, ki ima približno 40 članov in športno društvo. V prijateljski tekmi so se pomerili z našimi nogometaši. Zmagala je naša ekipa. Godci pa so v Velinji vasi zaigrali na pranganju. Po koncertu so se vrnil v Bilčovs, v Miklavževo gostilno, kjer jih je čakalo kosilo. Po kosilu so nam nudili gostje zelo bogat in lep kulturni spored. Gostom v pozdrav pa so zapeli naši pevci in nemški zbor. Po končanem sporedu je bila prijetna zabava, ki je trajala do poznega popoldneva. Gostje so pripeljali s seboj približ-

skupno veselili Slovenci, Nemci in Italijani. Dobro smo se razumeli in upamo, da se bomo v tako prisrčni atmosferi še večkrat zbrali kot prijatelji, nikoli pa kot sovražniki.

Taki obiski veliko doprinejajo k boljšemu razumevanju med narodi.

Tekači štafetnega teka so ob priložnosti obhajanja 30-letnice slovenskega organiziranega športa na Koroškem pretekli oziroma obiskali tudi Bilčovs. Naše mladinke in mladinci, ki so tudi sodelovali kot tekači štafete na odseku Škofiče—Bistrice v Rožu, so bili v Bilčovsu množično sprejeti od naše mladine in številnih prosvetašev „Bilke“. Po prisrčnem sprejemu so naši tekači odbrzeli proti Bistrici, to je tistemu kraju oziroma občini, kjer imajo koroški Slovenci minimalno ali skoraj nič pravic. Štafetni tek 1. julija je bil hkrati tudi tek protesta proti zakonu o manjšinah, ki je bil sklenjen leto poprej in ki je Slovincem odvzel še tiste pravice, ki so jih bili v mali meri že deležni. Ker je ta zakon profimanjšinskega značaja s ciljem, da se Slovence zdecimira, apeliramo na vlado, da se odkrito pomeni s slovenskimi predstavniki manjšine o pravičnejši rešitvi našega narodnega vprašanja. Mnogo režimov smo že preživeli, mogočne države in njihove politične ustroje prebrodili, toda tako krivične zakonodaje pa še nismo imeli, da bi mnogi koroški Slovenci bili preko noči brez pravic oziroma odpisani. To je bil masoven in brutalen način krnjenja človekovih pravic. Zato se upravičeno čudimo, kako si Avstrija jemlje pravico, da obsoja druge, ko pa sama brutalno krši človekove pravice.

Vsa čast naši mladini, ki je tako lepo in vzpodbudno izvedla to štafeto, ki je povezovala vse kraje južne Koroške in tako demonstrirala, da smo si koroški Slovenci kljub profimanjšinskemu zakonu enotni in med seboj tesno povezani.

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu vabi na

„PESTRI VEČER“

v nedeljo, dne 23. julija 1978 ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu.

Sodelujejo: moški zbor SPD „Vinko Poljanec“, folklorna skupina „Karavanke“ iz Slovenije in mešani pevski zbor SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni

no 100 l dobrega domačega vina, ki je našim ljudem dobro dišalo.

Čas našega skupnega bivanja je kar prehitro minil. Ob slovesu smo se dogovorili, da se bomo srečali še večkrat. Neki Korošec pa je izrekel besede, ki jih je bilo treba zapisati: „Danes smo se v Bilčovsu

Neurje povzročilo ogromno škodo

Letošnje neugodno vreme z neurji ni škodovalo samo turizmu, temveč tudi našemu prebivalstvu, ki je ravno koncem minulega tedna utrpelo ogromno materialno škodo. Do pred nekaj dnevi sploh nismo občutili, da imamo poletje. Bilo je hladno, deževno vreme in celo snežilo je vmes. Sploh je bilo opaziti, da se je vreme redno tedna in to ob petkih spremenilo na slabše. Prišlo je do več tednov trajajočega ciklusa poslabšanja vremena; kar pa se je zgodilo prejšnji petek, to pa je bila prava katastrofa, ki jo lahko označimo za črn dan Koroške in pa tudi sosednje Slovenije, kjer je bila zlasti na Gorenjskem podobna situacija.

V zgodnjih nočnih urah in pa ponovno popoldne preteklega petka, je vihar z dežjem in točo opustošil razne predele Koroške, prav posebno pa dele velikovškega okraja in Labotske doline. Škoda, ki je bila povzro-

čena — toča je ponekod uničila vso letino, veter je podrl velike površine gozda, dež pa povzročil zemeljske plazove in poplave — je bila ogromna in gre v milijone. Najbolj prizadeto od ujme je bilo področje Metlove in Kazaz, kjer je podrt drevje blokiralo ceste in železnico. Gasilci, ki so prihiteli na pomoč in pomagali prizadetemu prebivalstvu, so imeli polne roke dela. S sreči ni bilo človeških žrtev.

Uspel večer slovenske pesmi in folklore

Že več let prireja Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi v času poletne turistične sezone „večer slovenske pesmi in folklore“. Tudi letos, v nedeljo 16. julija, so bili vabljeni ljubitelji in prijatelji slovenske pesmi in narodnih plesov k Ru-

tarju v Žitari vasi na izreden kulturni užitek.

V nabito polni dvorani so se, predvsem gostom tujcem, ki so trenutno na dopustu v naši lepi deželi, predstavili: moški in mešani pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple, folklorna skupina SPD „Zarja“, ki je zaradi svojih mnogoštevilnih nastopov po naših krajih že vsem dobro znana ter moški pevski zbor SPD „Trta“ v Žitari vasi.

Goste je pozdravil in vodil skozi spored zelo aktivni prosvetaš Stan-ko Wakonnig. V svojem povezovalnem tekstu je spretno seznanil goste tujce s situacijo slovenske manjšine na Koroškem.

Pevci so predvajali številne znane slovenske pesmi, zapeli pa so tudi nemško pesem in s tem dokazali, da Slovenci priznamo tudi kulturo naših nemških sodeželanov.

K uspešnemu večeru so poleg pevskih zborov in folklorne skupine prispevali tudi številni gledalci in poslušalci, ki so z burnim aplavzom poplačali trud naših rojakov, ki najdejo, poleg poklica in skrbi, ki jih imajo zlasti sedaj v poletni sezoni, tudi še čas za aktivno udejstvovanje v raznih društvih.

Velik delež publike so bili gostje iz tujine, katerim je SPD „Trta“ s to prireditvijo posredovalo majhen vpogled v našo kulturno dejavnost in vzbudil v njih razumevanje za naše probleme.

Celovski sejem bo letos že 27. odprl svoje razstavne prostore približno 1600 razstavljalcev na površini okoli 100.000 m². Od 12. do 20. avgusta bo Celovec kraj sestanka mednarodne lesne industrije.

Celovski lesni sejem je strokovni sejem in je prireditev, ki ima vsekakor že tradicijo. Udeležijo se je proizvajalci iz 35 držav in ponudba postaja vsako leto pestrejša. Letos bo razstavljal na lesnem sejmu med drugimi tudi 50 slovenskih in hrvaških proizvajalcev lesne industrije in gozdarstva. Proizvajalci navezujejo pri tej priložnosti poslovne stike in ob pregledu konkurenčnih sposobnosti razvijajo medsebojno sodelovanje. Celovski lesni sejem, ki sodi med največje tovrstne prireditve v Evropi, prikazuje celo pot lesa od pogozdovanja do predelave na vseh področjih.

Ker se tega sejma udeleži vsako leto več razstavljalcev, je možno spoznavati najnovejše proizvodne programe. Letošnja novost je rezanje tankega lesa skorajda brez odpadkov. Strokovnjaki bodo dvakrat dnevno prikazovali uporabo teh zelo racionalnih strojev. Drugo težišče celovškega sejma je mizarski obrat, ki bo letos prikazal izdelavo dviznih in premičnih vrat. Novost pa bodo letos tudi iverice, vezane s ce-

V zvezi s sejmom so važna tudi mednarodna strokovna zasedanja. Letos je v središču mednarodni simpozij k temi „Nadaljnja izobrazba v gozdarstvu“. O tej temi se bo pogovarjalo 400 gozdarskih strokovnjakov iz raznih držav.

Kulturni večer SPD „Vinko Poljanec“

V soboto 15. julija zvečer je bil pri Piceju na Zamanjah tradicionalni „kulturni večer“, ki ga že več let prireja Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu.

Naša društva na južnem Koroškem se zelo prizadevajo tuje goste, ki uživajo počitnice ob naših lepih jezerih, seznaniti z našo slovensko kulturno dejavnostjo. Tokrat je SPD „Vinko Poljanec“ imelo eno takšnih prireditev, ki je bila odlično obiskana.

Številne goste, ki so se odzvali povabilu, je v imenu društva pozdravil predsednik Miha Kap kar v treh jezikih — v slovenščini, nemščini in ker je večina gostov z Nizozemske, tudi v nizozemskem jeziku.

Skozi spored je vodila učiteljica Helka Mlinarjeva in v povezovalnem tekstu suvereno prikazala, da se gostje nahajajo na dvojezičnem ozemlju, na katerem imajo poleg Nemcev tudi Slovenci svojo lastno kulturo. Spored večera so izpolnili domači pevci društvenega pevskega zbora „Vinko Poljanec“. Naši ljudje, ki prihajajo pretežno iz delavskih in kmečkih krogov, si z idealizmom prizadevajo, da bi s svojo kulturno dejavnostjo prispevali k ohranitvi slovenske narodne manjšine na Koroškem.

V zabavnem delu sporeda, ki je sledil kulturnemu, sta se odlikovali: pevka Magda Koren, ki je zapela pet pesmi v različnih jezikih — v italijanski, nemščini, slovenščini, španščini in angleščini ter nam vsem dobro znani ansambel „The Spiders“. Domačini in turisti so svoje zadovoljstvo izrazili z navdušenim aplavzom, ki je sledil vsaki točki.

Posebnost tokratnega „kulturnega večera“ je bil nastop gostov Nizozemcev, ki so na letovanju ob Klopinskiem jezeru. Zapeli so v svojem

materinskem jeziku in tako pokazali delček svoje lastne kulture. Ta pobuda, ki je prišla iz vrst gostov tujcev je vsekakor hvalevredna in dokazuje, da se tudi gostje zanimajo za našo kulturo in da so zainteresirani na medsebojni kulturni izmenjavi. Vsekakor bi koroški Slovenci zelo pozdravili, da bi prišlo do nadaljnjih podobnih primerov sodelovanja z gosti različnih narodnosti.

Rada bi dopisovala

Pred nedavnim smo prejeli pismo s sledečo vsebino:

Zelo rada bi si dopisovala s svojimi rojaki. Stara sem 16 let. Rada imam živati, veliko se ukvarjam z biologijo, v športu pa z namiznim tenisom in kolesarjenjem. Rada poslušam Elvina in plesni orkester.

Dekleta in fantje, pišite mi, vsakega pisma bom zelo vesela in nanj tudi odgovorila.

Lilijana Japelj
Pot na Rakovo Jelšo 56
61000 Ljubljana, Slovenija

Športno srečanje mladine

Serija športnih srečanj med krajevnima odboroma Zveze slovenske mladine v Železni Kapli in Pliberku je našla svoje nadaljevanje preteklo nedeljo na nogometnem igrišču v Železni Kapli. Nogometna rivaliteta med tema dvema odboroma je dokaj živa, vendar pa prijateljskega značaja.

Da pa znajo tudi dekleta zaigrati kar dopadljiv nogomet, so leta pokazala v predtekmi. Z veliko zagnanostjo in veseljem so pripravila vsakogar na igrišču, da so večše te športne panoge. Pač pa tudi ni primanjkovalo smeha, saj je prišlo včasih do prekarne situacije... Na koncu so bila dekleta iz Pliberka srečnejša, rezultat je bil po 40-ih minutah igre 2:1 za Pliberk.

Bolj ostra pa je bila nato tekma fantov. Pliberčani so sicer poskušali doseči dober rezultat, kar pa je sledilo, pa je bil debakel. Kapelčani so zmagali 8:1. Žal pa se je težje poškodoval pliberški mladinec — zlomil si je ključnico.

Razveseljivo pa je vsekakor dejstvo, da se je zelo veliko število gledalcev zbralo na igrišču; domačini celo pravijo, da jih je bilo več, kot na prvenstvenih tekmah domačega nogometnega društva. Tudi precejšnje število pliberških navijačev si je ogledalo tekmo.

Po končanih igrah je bilo druzabno srečanje v hotelu Obir, kjer so se člani obeh odborov bližje spoznali in se razgovarjali o nadaljnjem sodelovanju med obojema odboroma Zveze slovenske mladine.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 22. julija 1978 ob 20. uri pri Voglu — Valentin Picej v Št. Primožu.

Sodelujejo: mešani zbor „Danica“, moški zbor SPD „Vinko Poljanec“ in ansambel „Fantje izpod Obirja“
Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah vabi na

FOLKLORNI VEČER

ki bo v petek 21. julija 1978 pri Pušniku v Ločah.

Nastopajo: tamburaši SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč, ansambel „Drava“ iz Borovelj in pevci domačega društva iz Loč

Prisrčno vabljeni!

Z goriškimi planinci na Obirju

Dunajski klub: O činiteljih tu in tam

V soboto 8. in nedeljo 9. julija so bili planinci iz Nove Gorice gostje slovenskih planincev na Korškem oziroma Slovenskega planinskega društva v Celovcu. Med obema planinskima društvoma obstaja že večletno tesno medsebojno sodelovanje in goreče planinsko tovarištvo, ki se med drugim izraža tudi v medsebojnih srečanjih.

Predno so se gostje in naši planinci povzpeli na Obir, ki je bil cilj tokratnega srečanja, je bila na predvečer v planinski postojanki pod Jeko (Kepo) „Koči nad Arihovo pečjo“ prijetna družabnost ob petju in prijetnih zvokih kitare. Naslednjega dne zgodaj zjutraj so se planinci počeno okrepčali z ajdovimi žganci in mlekom ter se z osebnimi avtomobili podali na pot proti Selam in nato preko Šajde na Obirsko, od tam po novo urejeni asfaltirani cesti na planino Na Je-

zercach, kjer kraljuje „Kapelska kočča“ (Eisenkappler Hütte), last kapelske sekcije Avstrijskega Turistenkluba.

Zaradi okvare na avtomobilu nekoga našega tovariša je prišlo do srečanja na vrhu Obirja s polurno zamudo. Hoja od Kapelske kočče do vrha je ob lepem vremenu pravi užitek, še lepši pa je razgled s temena te razgledne gore. Ker je Obir izoliran od ostalih hribov in se z njega nudi čudovit pogled po Korški in preko nje, so mu nadelili ime — koroški Rigi. Tokrat lepega vremena ni bilo. Veter in megla sta gnala planince, da so pospešili korake in v dobri uri dosegli vrh. Met poljo so se še ustavili pred nekdanjo, sedaj opuščeno Rainerjevo planinsko postojanko (2043 m), ki so jo med zadnjo vojno spreminili v pravo utrdbo z do zob oboroženo posadko. Ta postojanka je

močno ogrožala premike partizanskih edinic med Zelezno Kaplo in Selami. Leta 1944 so partizani napadli postojanko in jo uničili. Hkrati so uničili tudi meteorološko postajo na vrhu Obirja ali Ojsterca, ki je dajala za fašistično vojno aviacijo potrebne vremenske podatke. Rainerjeve planinske postojanke niso več obnovili na istem mestu, marveč so postavili nekoliko nižje na planini „Na Jezercach“ novo planinsko postojanko — že omenjeno Kapelsko koččo, ki jo je mogoče doseči (proti plačilu cestnine) tudi z avtomobili.

Kljub slabemu vremenu in kljub temu, da ni bilo domačinov (v Zelezni Kapli se je odvijala tradicionalna „poletna noč“), se je okrog 20 naših planincev udeležilo srečanja. Ker se je na vrhu Obirja pridružila še večja skupina planincev iz Škofje Loke, je vrh oblegalo kar okrog sto planincev in to skoro samih Slovencev. To je bil spet prepričljiv dokaz, da se planinci iz Slovenije ne ustrašijo vremena. Te uporne trme naj bi se držali tudi naši planinci.

Po povratku z Obirja je bila pri Kapelski kočči, ki je odlično oskrbovana, vesela in prijetna družabnost. Ob tej priložnosti so bili naši planinci povabljeni na skupni izlet (23. in 24. septembra) na Kamin v Zahodnih Julijcih. Vabilo so seveda z veseljem sprejeli, tako da bo kmalu spet veselo snidenje z goriškimi planinskimi tovariši.

Ptice ujede spet krožijo nad Rožekom

Kakor druga leta tako so ptice ujede — razni orli in sokoli tudi letos „gostje“ rožeškega živalskega parka, ki predstavlja eno največjih atrakcij Koroške. Dvakrat na dan in sicer ob 11. in 15.30 uri pokažejo ptice obiskovalcem živalskega vrta svoje „znanje“. Naj povemo, da je ptice ujede iz Kasselburga preko Bavarske pripeljal v Rožek poseben strokovnjak — sokolar. Dolgo potovanje so ptice dobro prestale in so se hitro vživle v novo okolje. Prvič na tej turneji je tudi mlad planinski orel, ki je star komaj mesec dni in je bolj podoben volnenemu klopčiču kakor orlu. Obiskovalci imajo priložnost od bližine videti, kako ogromen planinski orel ujame lisico (atrapo) ali pa orla, ki po daljšem izletu mirno pristane na sokolarjevi rokavici. O uspehu teh „predstav“ igra določeno vlogo tudi ustrezno vreme. Pridite in oglejte si to posebno rožeškega živalskega vrta.

Pod zgornjim naslovom smo brali v predzadnjem „ni“ dolg stolpec, v katerem se neki „Niko“ znaša nad dunajskim študentskim klubom. Vendar — na fleh leži le „Niko“ sam, kamor se je, kakor pravi, v zadovoljstvu vrgel. Od tod ima torej toliko blata, ki ga je zmetal v nas presenečene dunajske študente. Pa nič ni obviselo, vsaj na nas ne. Prenerodno je sukal roko, tako da mu je večina blata spozela že med prsti po lastnih hlačnicah in čevljih... Prepričani smo, da večina tednikovih bralcev tega nestvarnega pamfletka ni razumela, ker pač ne pozna našega klubinterna in notranje situacije v klubu. „Klub-intern“ ni politično glasilo, temveč kratka in fer na informacija KSS na Dunaju, podobna pismom osrednjega tajništva NSKS, ki jih le-ta pošilja svojim podeželskim članom in zaupnikom. Razlika med obema je le v tem, da mi teh pisem NSKS nikoli ne dobimo, medtem ko ta organizacija redno sprejema naše pisemne interne informacije. Mi nimamo kaj skrivati. Tako obračunavanje z našo interno korespondenco pa predstavlja po našem mnenju skrajno neprijaznost s strani pisca kot tudi uredništva „nt“, ki je dopustilo objavo omenjenega članka. Če pisec ne bi ostal anonimen, bi morda v razgovoru z njim odstranili njegove predhodke proti naši organizaciji, ki jih ima kot jež bodic. Tako pa le moremo ugovoriti, da v njegovem prispevku ni zasledili resne, konkretne argumentacije in kritike, ker se pisec izživlja predvsem v raznih podtikavanjih in namigovanjih, na katere se ne splača odgovarjati. Odbor KSS je torej sklenil, da se v svojem odgovoru omeji na lista vprašanja, ki so splošnega zanimanja in v zvezi z osporavanimi trditvami v našem „klub-internu“. Trditve „kritika“, da smo prvič tvegali skok v samokritiko, je očitno pripisati dejstvu, da NSKS šele kratko dobivlja naš „klub-intern“ in je nevednost pisca verjetno s tem v zvezi. Nadalje trdi Niko, pogumen v anonimnosti, da prihaja v klub vedno manj študentov. „Klub-intern“ v resnici piše o pomanjkljivem vključevanju mladih klubskih članov, kar le pomeni, da nam ni v zadovoljivi meri uspelo pridobiti mlajših absolventov gimnazije za aktivno sodelovanje, da nekateri še v vse premajhni meri vidijo potrebo po narodno-političnem delu. Za to pasivnost najmlajših klubskih članov pa navajamo še druge vzroke: relativni zastoj v trenutni manjšinski sceni ne deluje ravno v smislu mobilizacije vseh narodnih sil. Prav tako je treba upoštevati zaostreno situacijo na univerzi, ki povzroča vedno večji študijski in materialni pritisk tudi na slovenskega študenta. Nadalje opozarjamo na klubski akcijski program, ki je — usreznajoč potrebam časa — usmerjen bolj v dolgoročne študije in zahteva visoko zavest in vztrajnost. Naš osnovni problem je torej razviti v (vsaj navidezno) brezperspektivni narodno-politični dilemi prepričljive alternative... Jasno — narodnopolitična dilema je hkrati dilema vsake manjšinske organizacije. Vendar poteka delo v klubu tudi zdaj z nezmanjšano intenzivnostjo in prizadevnostjo. Slej ko prej nastopamo kot slovenska (študentska) organizaci-

Uspel piknik hotela Korotan

Kakor smo poročali že v predzadnji številki našega lista, se je novo strokovno vodstvo hotela „Korotan“, katerega lastnik je celovška posojilnica, odločilo po povsem novem načinu nagovoriti turiste oziroma letoviščarje.

Takšna posebnost in nova privlačnost hotela so pikniki ob obali Vrbskega jezera. Prvi v našem listu napovedanih piknikov je bil pretekli četrtlet. Ob opoldanskem času, ko je bilo precej letoviščarjev na plaži, je čudovito zadisalo po pečenem mesu, ki so ga pripravljali izbrani kuharji-špecialisti. Na voljo so bili čevapčiči, ražnjiči in kotleti, vse seveda pečeno na žaru. Tej izbiri je sledila še sladica. Gostje, ki so se udeležili tega piknika so bili vsi zelo zadovoljni, ne samo zaradi odličnega okusa pripravljenih jedi, temveč tudi zaradi tega, ker so doživeli nekaj novega in originalnega, kar spominja na nekdanje romantične čase ob tabornih ognjih. Seveda k temu razpoloženju ni manjkala muzika, ki jo je izvajal iz svoje harmonike mladi Roman Verdel.

Prepričani smo, da bo prvemu uspelemu pikniku ob jezeru sledilo še mnogo drugih in da je z dobro voljo in nekaj samoiniciative le možno obrniti pozornost nase, v tem primeru na hotel Korotan, ki je z realizacijo zamisli piknikov zaoral novo ledino na področju Vrbskega jezera in Koroške sploh.

JANEZ ŠVAJNCER

29

Pridi k potoku

Tudi ta vmesna točka je bila srečno končana. Spored se je potlej odvijal, kakor so se bili dogovorili. Nekaj od Šipkove pobude je le ostalo. Po proslavi so učiteljice obstopile ravnatelj in Špela Hreščak mu je rekla: „Tovariš ravnatelj predsednik krajevnega urada Franc Firnež te vabi h Karbi.“

„Zakaj h Karbi? Zakaj ne v točilnico,“ je vprašala Helena Plavec. „Kaj bomo podpirali privatnika?“

„V njegovi gostilni je več prostora kot v točilnici,“ je odrezavo rekla Štefka Vranc.

„To že, toda jaz ne bom šla z vami,“ je ugovarjala Helena Plavec. „Ali v točilnico ali nikamor.“

„Domov v posteljo in glavo pod odejo,“ je pikro pripomnil Gregor Šipek in pazil na gorečo cigareto, ker ga je Špela Hreščak klofnila po roki in mu kazala napis nad vrati Kaditi prepovedano.

„Ja, kdo je sploh raznesel novico, da praznujem danes rojstni dan?“ Ravnatelj Gvido Zorec je predirljivo pogledal mladega učitelja.

„Ni važno.“

„Povedala ti je naša hišnica Hilda Frecko. Sam si jo prepelj omenil, zdaj se pa delaš nevednega.“

Gregor Šipek je spodbudno pogledal ravnatelja. „Tovariš ravnatelj, ali ni dovolj žalostno, da kolegice ne vedo za vaš rojstni dan? Če rojstnih dni doslej na šoli niste praznovali, predlagam, da jih odslej. To je ja lepo, ali ne? Sicer pa ne zahtevam, da bi morala vsaka deklica točno priznati svoja leta.“

Učiteljice so se zadržano spogledale, Špela Hreščak pa je umirjeno rekla: „Pravzaprav Gregorjev predlog ni slab. Napojili me pa ne boste, to vam rečem. Sama vem, kdaj moram nehati.“

Pridobili so tudi Heleno Plavec. Čeprav je trdila, da ne bo šla z njimi, če bodo obiskali Karbovo gostilno, so se dogo-

vorili tako, da bodo nekaj časa prebili pri njem, nekaj časa pa v točilnici. Malo se je zataknilo samo še zaradi Špela Hreščak.

„Moram najprej po moža,“ je potarnala. „Sama ne bom hodila po gostilnah.“

„Čudovita zvestoba, zapojmo ji slavospev,“ je pripomnil Gregor Šipek.

„Ne zadržaj se predolgo doma,“ je menila Zinka Meglič.

Dragica Flis je neučakano navrgla: „Zakaj bi moral biti tvoj mož zraven? Samo učitelji obhajamo rojstni dan našega ravnatelja, kar je edino pravilno.“

Predsednik krajevnega urada tudi ni član našega kolektiva, je pojdoč pojoče odgovorila Špela Hreščak.

„To je čisto nekaj drugega. On je vendar predstavnik naše oblasti,“ je odgovorila Helena Plavec.

„Zelo si zagreta in celo pravilno postavljaš stvari,“ je pritrtil Gregor Šipek.

V gostilni so sedeli tiho, jedli narezek in ga zalivali s sortnim vinom.

„Zdi se mi, kakor da smo na sedmini,“ se je oglasil Gregor Šipek in že utihnil, ker so ga učiteljice grdo pogledale. Obenem mu je bilo kar prav, da so molčali. Tako je vsaj lahko predel svoje misli.

Spet se je znašel v novi trgovini. Pred oči sta mu izmenoma prihajali Dora Plebec in Zala Merhar. Močno si je želel, da bi se kmalu srečal z njima. Zala se mu kaže zares drugačna od drugih. Govorila je odločno in domiselno. Njen glas! Barva zvoka mu je prijetno božala ušesa. Ko je sedela za steklom pri blagajni, se mu je zdela popolnoma nedostopna. Ko je potem vstala in se pridružila njemu z Doro, je še vedno imela nadih privlačnosti.

Le kaj mu je, da se ubada s poslovodkinjo? Če jo samo primerja s kolegicami na šoli, ki so mlajše od nje, nima kaj iskati pri tej ženski. Pa še vdova je, čeprav si je mislil, da je poročena. Ali ga morda privlačijo njeni uhani? Svetlikali so se, zvončki brez kembeljčkov, da so mu privabili poglede.

„Kaj se ti toliko presedaš?“ je porogljivo navrgla čez mizo Špela Hreščak.

Oči vseh so se usmerile v Gregorja Šipka, ki je mirno

odgovoril: „Preskušam trdnost stola.“ Krčmar Karba je to slišal in zadovoljno pritrtil:

„Ja, narejeni so po meri. Sam sem jih naročil pri mizarju Toplarju. Tončka, kje si? Moji gostje so žejni.“

„Ni sile,“ je rekel predsednik krajevnega urada Franc Firnež in dvignil kozarec. „Tovarišija dajmo ga. Izipijmo, da bomo bolj živahni.“

Špela Hreščak je s konico noža potrkala po kozarcu in rekla: „Tišina! Poslušajmo našega predsednika.“

Franc Firnež se je pustil izzvati. Ni nameraval govoriti, ker se ni pripravil in še ni bil na podobnem srečanju. Pričakujoči obrazi so mu dali vedeti, da bo moral opraviti svojo dolžnost. Ni mu bilo težko, saj je veljal za dobrega govornika in se mu je posrečilo vsako stvar izpeljati v splošno zadovoljstvo. Vstal je, pogledal po omizju in še posebej ravnatelja Gvida Zorca, in začel:

„Štejem si v veliko čast, da smem spregovoriti o možu, ki vzgaja našo mladino. Poglejmo samo za nekaj let nazaj. Nekdanji šolarji so danes pri kruhu. Večina si je izbrala primerne poklice, da se ne morejo pritoževati. So pa tudi taki med njimi, ki se niso izučili. Ampak tega so krivi sami. Ravnatelj Gvido Zorec je naš človek.“ Govorniku se je naselila v oči prijaznost, spet je zaobjel vse obraze in zlasti še slavljencevega. „Petdeset let je prelomnica, če se vzame tako ali tako.“

Gregor Šipek je od strani pogledal Franca Firneža. Te njegove ugotovitve o prelomnici ni popolnoma razumel in je nikakor ni spravil v sklad s petdesetimi leti. Zavaroval se je je pomislil, in spregovoril dvoumno, mi pa naj sami k temu kaj dodamo ali odvezamemo. Za ravnatelja ne more reči, da se mu leta ne bi poznala, siva glava in počasna hoja jih prepričljivo napovedujeta.

Bo že tako ali tako, je v sebi pritrtil govorniku in pomislil, koliko let le ima Zala Merhar. Prišla je počasi k pultu, razgibala se ni posebno, zato niti ne more ugotoviti, ali hodi počasi ali naglo. Moral se bo večkrat pojaviti v trgovini. Bo že našel izgovor. Vsak dan pokadi škatico cigarete in z vso gotovostjo lahko računa, da jih bo kupoval sproti. Če mu

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na vsakoletni

POHOD NA OBIR

v nedeljo 23. julija 1978. Zbirališče od 12. do 13. ure na vrhu Ojsterca.

Vabljeni so vsa Slovenska prosvetna društva. Do Zeleznokapelske kočče je cesta asfaltirana.

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V CELOVCU

vabi člane in prijatelje društva na izlet na

REISSKOFEL (2371 m)

v nedeljo 23. julija 1978
Zbirališče in odhod: ob 6. uri na parkirnem prostoru pred restavracijo „Wurzengrill“ na Ločilu.

Prisrčno vabljeni!

tov gimnazije zelo plitvo narodno in politično zavest in kaj bomo v bodoče proti temu ukrenili.

Torej „Niko“ — ali kakorkoli se hoče previdno skrivati za svojimi neprividnimi vrsticami — o tem bo treba razmišljati, kako osvestiti dijaško mladino, morda tudi o tem, kako pomagati študentom, ki so zaradi dela za našo slovensko stvar zgubili štipendijo, ne pa jim metati polen pod noge. Res da ne pričakujemo plačila za naše nebežično delo, tudi pohvale ne, toda ali nismo zaslužili vsaj solidarnostne, prijateljske kritike?

Za klub Slovenskih študentov na Dunaju:
Serajnik Franc, predsednik

Jok je kakor zdravilo

Otrok joče. Joče, ker ga je strah, ker ga je kaj prizadelo, ker je brez pravega razloga žalosten. Debele solze mu tečejo po licih. Čaka, da ga bo kdo od odraslih stisnil k sebi, mu obrisal lica in nos in mu povedal, da življenje vendarle ni tako grozno.

Ko smo bili še otroci, smo tudi mi jokali, potem nas je življenje v glavnem tega odvarilo. Naučili smo se skrivati svoja čustva. Ne spodobilo se, da bi nosili srce tako rekoč na dlani. Bili smo jezni na učiteljico, pa nam starši tega niso dovolili pokazati. Bili smo razočarani, ker so nas starši po krivici kaznovali, pa se na starše nismo smeli jeziti. Počasi smo spoznali: čim večji in čim bolj odrasel je človek, tem prijaznejši in tem prilagodljivejši obraz

HOTEL "PAKA" iz VELENJA
(Slovenija)
vas vabi v nočni bar,
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo "Jezero",
tel. 063-850-170.

mora kazati okolici, da bo tudi okolica z njim prijazna. Jokali smo, ko se nam je pokvarila igračka. „Ne joči, zberi se, ne bodi šleva,“ so nas učili. In ko smo se naučili skrivati bolečino in korajžno prenašati razočaranja, nismo bili več otroci.

Ne vemo natanko, kako delujejo možgani, vemo pa, da ničesar zares ne pozabijo. Vsako razočaranje, vsaka bolečina, ki ji nismo bili kos, se nam je vtisnila v možganske celice. Naša zavest ne ve nič o tem. Podzavestno pa so naša dejanja in misli povezana z minulimi doživetji. Psiholog nam bo to potrdil: za vsako nevrozo, ki pripelje človeka k zdravniku, tiči bolečina, ki jo je pacient doživel, a ne premagal. Mogoče ga starši niso imeli dovolj radi, ali je moral prenašati bremena, ki jim ni bil kos, ali ni izpolnil tistega, kar so starši od nje pričakovali.

Kaj se zgodi z otrokom, ki čuti, da ni dovolj ljubljen? Joče, a nihče ne pride, da bi ga potolažil in imel rad. Če se ta izkušnja ponavlja, postaja otrok prepričan, da ni ljubljen. To spoznanje pa je tako strašno, da otrok ne more dolgo živeti z njim. Zato si pomaga, kakor ve in zna. Podzavestno se v njem nekaj prelomi: otrok preneha globoko čutiti. Če ne zmore globokih čustev, potem tudi ne trpi več. Namesto da bi doživljal in čutil, izklopi čustva. Kasneje bo iz tega otroka nemara zrasel človek, ki se bo ravnal samo po pameti in nikoli po srcu. Videti bo bladen in zatrdel, da ni nikogar ne potrebuje. Da zna že sam skrbeti zase.

Naj naš otrok zraste v tako hladnega človeka? Imamo ga radi, pokažimo mu to. Ne silimo ga, da bi zadrževal solze in skrival žalost vase. Pustimo mu, da se razjoče, obrišemo mu solze in potolajimo njegovo ihtenje. Stisnimo ga v naročje in počakajmo, da nam bo povedal, zakaj je tako žalosten. Poskusimo ga razumeti, čutiti z njim. Koliko bogatejša bo njegovo življenje, če bo zrasel brez okernelih in potlačeni čustvenih doživetij!

KO SONCE PEČE

Intenzivno sončenje celega telesa si privoščimo lahko le dva meseca v letu. To obdobje zato kar se da pametno izkoristimo in razdelimo: pred tem v čas prilaganja, v juliju in avgustu v čas intenzivnega sončenja in kasneje v čas ko ohranimo zagorelo polt čim dlje.

Zagorela polt celega telesa je ne le prijetna na pogled, bolj ali manj moderna, na vsak način je za zdravje in dobro počutje nenadomestljiva. Seveda le tedaj, če ne pretiravamo. V času intenzivnega sončenja se vselej izogibamo direktnim žarkom v opoldanskem času. To je istočasno tudi čas opoldanskega kosila ali pa še služben čas, tako, da ni pretirane nevarnosti za sonce prav v tem času. Pazimo pa tudi, da se ne sončimo in ne plavamo takoj po obedu, ker je sicer splošno počutje in zdravje v nevarnosti. Prebavila zahtevajo svoj mir. Pri intenzivnem sončenju telesa vedno svetujemo gibanje in čim manj poležavanja. Na noben način pa na soncu ne smemo zaspiti (toliko bolj v čisti senci).

Nepogrešljiva kombinacija s sončenjem je osvežitev v vodi. Vedno pa pri menjavanju sončenja in plavanja ali tuširanja, mokro kožo osušimo, preoblečemo kopalke in se zno-

va namažemo z zaščitnim sredstvom. Voda, ki se nabira na koži v obliki kapljic, deluje kot zbiralna leča in povzroča neenakomerno ogorenje kože telesa. Na kopanju tudi ne uporabljamo nobenih dišav na koži, ker radi puščajo temne madeže, ki jih kozmetično zelo težko ali pa sploh ne moremo več odstraniti. Temne lise na hrbtu v obliki peg so zelo pogoste pri premočnem sončenju, ki pušča mehurje. Kozmetična napaka je ne-

Jedilnik za vitko linijo

Ne izpustite nobenega od treh glavnih obrokov! Vendar večerjajte zgodaj in malo. Ne jejte ničesar med glavnimi obroki! Če ne morete držati in je lakota le prehuda, si jo tešite s sadjem!

Popijte na tešče kozarec ogrete mineralne vode, da bo prebava v redu!

Za zajtrk si privoščite kuhano jajce, košček sira, skodelico mleka ali sadje.

Meso si pripravljajte poljubno: kuhanjo, dušeno ali pečeno — kakor vas je volja, toda odstranite vso maščobo!

Za kuho uporabljajte izključno le olje!

popravljava in velja v bodoče le previdnost. Še posebej pazimo, da kože, ki jo je prejšnji dan sonce premočno opeklo, naslednji dan nikakor ne sončimo. Naredimo pavzo ali pa delno sončimo samo neprizadeto kožo telesa. Posebno skrb pripravimo negi telesa zvečer, po sončenju. Predvsem pri občutljivi, suhi in pri starajoči koži po sončenju vedno uporabljamo proizvode za nego kože, ki jo vlažijo in mastijo. To so posebni proizvodi z oznako „po sončenju“, ki so zunaj v veliki izbiri na razpolago, prihajajo pa tudi že na domače tržišče. Za nadomestilo pa je preizkušeni domači recept: sladka smetana (2—3 žlice), ki jo enakomerno vtremo v celo telo.

Solate so največkrat glavna jed filmskih lepotic. Pripravite jih z limoninim sokom, paradiznikovo mezgo, kisló smetano in dodajte malenkost olja!

Izogibajte se slanosti in ostro začinjenih jedi!

Sami sebe prevarajte tako, da si jed servirate na manjšem krožniku. Na velikem bi se kar zgubila in nehote bi se vam vsilila misel, kako pa naj bom sita od te malenkosti!

Jed si obložite z zelenjavami, ki jih lahko jeste po mili volji! Z rezinami rdečega paradiznika, paprike, korenja, z zelenim grahom, fižolom, kolobarji kumaric, listi solate, s kuhano rdečo peso, zeleno rumeno kolerabo, ohrovtom, cvetačo in surovim kislim zeljem ter repo boste potešili tudi oči.

Jejte počasi in dobro zvečite! Krepki debeli ljudje jedo blazno in hitro in kar praznijo krožnik za krožnikom.

Sadje naj bo dnevno na jedilnem listu!

Sadne sokove si razrečite z mineralno vodo!

Tehtajte se tedensko in zapisujte svojo težo!

POSKUSITE

ZVITEK IZ RABARBARE: potrebujemo 30 dkg bele moke (mehke), sol, žlico olja, 1 jajce, mlačno vodo. Nadev: 15 dkg srovega masla, 3 žlice drobtin, 30 dkg 50 dkg rabarbare, 15 dkg sladkorja, cimet, limonino lupino.

Zamesimo mehko vlečemo testo, hlebeck pomažemo z oljem, pokrijemo s toplo skledo in pustimo vsaj pol ure. Nato testo na pomokanem prtu razvlečemo, potresemo s prepraženimi drobtinami, zrezano rabarbaramo, sladkorjem in dišavami ter rahlo zvijemo. Zvitke damo v pomažen pekač, poskropimo ga s surovim maslom in spečemo v bolj vroči pečici. Še vročega potresemo s sladkorjem v prahu in zrežemo ohlajenega.

ČESNJEVE REZINE: potrebujemo 20 dkg sladkorja, 15 dkg srovega masla ali margarine, 5 jajc, žlico ruma, limonino lupino, približno 1 dcl mrzlega mleka, 35 dkg bele moke, ¼ zavitka pecilnega praška, ¼ kg češenj.

Penasto umešamo surovo maslo, sladkor in rumenjake, dodamo dišave ter rahlo primešamo sneg beljakov, moko s pecilnim praškom in mrzlo mleko. Testo vlijemo v pomažen in pomokan pekač, obložimo z izkožičenimi češnjami ter spečemo pri srednji vročini. Pečen kolač potresemo s sladkorjem v prahu.

Led daje pijačam svežino in jih ohranja skupaj z dodatki dalj časa hladne. Ko se počasi topi, jih pomnožuje, da trajajo, kar nam v poletni pripeki še posebej prija.

Led pripravljamo v zmrzovalniku hladilnika v prekatski posodi in kocke spuščamo v kozarce, ko so že pripravljene za serviranje. Za gostiljate sadne mešanice ga drobimo, da se hitreje razleže. Nekaj kock denemo v čisto kuhinjsko krpo in z lesenim kladivom za tolčenje zrezkov nekajkrat udarimo po njej. Če potrebujemo veliko ledu, si ga pripravimo na zalogo. Kako? Iz zmrzovalnika vsujemo ledene kocke v plastično vrečko, jo denemo na najbolj mrzlo mesto, če v zmrzovalniku ni več prostora, posodico s predalčki pa ponovno nalijemo z vodo.

Polepšane dobrote

Kako si pripravljamo pijače doma, ko smo sami svoji barmani?

Glavno je, da imamo na voljo dovolj slatine, sokov in drugih nealkoholnih pijač. Med njimi sta na vsak način že udomačena tonic in bitter. To je izbira za abstinentne, drugi pa, ki se predajajo pijači proti večeru, po oprav-

Led v kozarcih

ljenem delu, si mešanico podkrepijo z dodatkom žgane pijače. Katere? Kdor ceni rumovo aramo, bo izbral rum, veliki so navdušeni za gin ali vermut. In če je v kleti domač pridelek, zakaj bi izdajali denar po nepotrebnem.

Če imate že svojo stalno pijačo, ki jo redno mešate iz enakih sestavin, se držite vedno izdelka določene znamke.

Vsak proizvajalec ima v svojih receptih specialne primesi.

Poleg naštetih stvari so potrebni za mešanice kolobarji pomoranč, limone ali samo spiravno zaviti olupki, v žganju vložene češnje, višnje, osladkorjene marelice ali breskve. Vse to je namenjeno okrasu in je zasajeno za rob kozarca ali plava v njem. Najhitreje pa olepšamo kozarec, če ga ob robu namažemo z limoninim ali pomarančnim sokom in povežemo v sladkorno sipo. Za goste in povablence so to drobci pozornosti.

Kakšne kozarce izberemo? Tiste majhne, vsakdanje — v vročini jim rečemo kozarčki — kar pospravimo in postavimo v omari v prvo vrsto one visoke ali trebušaste ali take, kjer je oboje združeno, da spravimo vanje ne 2 ampak 3 decilitre. Iz takih se pije v dolgih požirkih, s priprtimi očmi in zavestjo, da je v njih vendar toliko tekočine, da ne bomo več žejni.

bosta ženski kazali neprijaznost, bo jemal po dve škatlici skupaj, drugače pa vsak dan samo po eno.

Franc Firnež je povzdignil glas. „Zato pa rečem! Naš slavljencec, tukajšnji ravnatelj Gvido Zorec, se je s srcem in z dušo zrastle z našim krajem. Vsa ta leta je delal v krajevnem uradu, kjer sem jaz predsednik, in ima zasluge ne samo za šolo, ampak za vsako našo hišo. Tudi nove trgovine še ne bi imeli če ne bi bilo njega. On nam je svetoval, da smo preuredili hišo trgovca Repiča. No, pustimo, kar je bilo, je bilo, zakaj le bi hiša samevala in razpadala. Kje pa je hišnica Hilda Frecko? Ni je. Kljub temu ji s tega mesta lahko izrečem priznanje in pohvalo, da je lepo zračila hišo. Obljubim vam lahko, da krajevni urad ne bo pozabil na našega današnjega slavljence. Predlagam, da vzdignemo kozarce in mu napijemo na zdravje.“

Predsednik krajevnega urada Franc Firnež je svojo odločnost pokazal tudi v tem hipu. Med prvimi je izpraznil kozarec in počakal, da so še drugi prišli v korak z njim.

Špela Hreščak je postajala nemirna, kakor se je gostila noč.

„Ljubi možek po polju hodi, mene samota grda vodi,“ je zategnil Gregor Šipek, veljalo pa je njej. Že jo je izzval.

„Nisem mu povedala, da bomo nočjo slavili. Kje sem pa pomislila. Res mi je žal, da nisem pogledala na koledar. Ti,“ namignila je ravnateljcu, „bi lahko sam omenil, da se boš danes srečal z Abrahamom. Nobeno leto se nismo zbrali ne za tvojo ne za naše rojstne dneve.“

„Ponavljajš, kar smo že obdelali,“ se je oglasil Gregor Šipek. „Sprejeli ste moj predlog, zato se pripravite. Vsaka od vas bo meni odgovarjala, če bo zatajila rojstni dan. Podrobnosti niso važne. Nobene ne bom vprašal, ali jih ima dvajset, trideset in tako naprej. Mi možki smo iz tršega lesa, a ne, tovariš ravnatelj? Nas ne prizadene, četudi jih imamo že petdeset za sabo. Zdaj vam bom lahko pravil stari?“

„Nesramnež,“ je vzdihnila Zinka Meglič.

„Predrznje, bi rekla jaz,“ je dodala Dragica Flis.

„Vedve tako samo nergata. Vsaj to sta se naučili, če nič drugega.“ Gregor Šipek je še zadnjič potegnil cigareto in jo

nato potlačil v pepelnik. „Kdaj sta že predlagali kaj tako pametnega kot na primer jaz? Položim vama lahko na srce samo to, da se zgledujeta po meni. Jasno? Ne silim vaju, nikakor ne. Odločita se prostovoljno. Riba pelje žabo na sprehod.“

„Čveka!“ Špela Hreščak je kar naprej visela z očmi na oknu in menciala na stolu.

„Meni je dolg čas tu notri,“ je rekla Marija Celec in zehnila.

„Karba, malo glasbe nam daj!“ Franc Firnež je pogledal čez ramo, ko da že prihajajo godci.

Krčmar Tone Karba, ki je za točilno mizo brisal s krpo kozarce in jih uperjal v svetlobo pa ogledoval, je rekel: „Že to, kar vidite pred seboj, me je stalo toliko denarja, da sem se pošteno zadolžil. Bojim se pomisliti, kdaj bom splaval na suho. Nekega dne se bo tudi godba oglasila pri meni. Če ne bom dobil ansambla, bom pa kupil džuboks.“

„Tako, tako,“ je pritrdil ravnatelj Gvido Zorec. Poznalo se mu je, da je še zmeraj pod vtisom besed, ki mu jih je namenil predsednik krajevnega urada Franc Firnež. Pustil je roki na mizi. Z levico je venomer pregibal mizni prt, ki je imel vrisane modre in rdeče rože. Spreminjale so oblike, se nategovale in širile. Gregorju Šipku je bilo to tako všeč, da se je še sam začel zabavati in oponašati Firneža. Dolgo ni vztrajal, ker se je oglasila Špela Hreščak in očitala, da mu niti malo ne pristoji, kar počne.

„Čudim se ti, da vidiš na vse strani. Gledaš koprneče za svojim dragim možem, ki se nikakor noče pojaviti na cesti, in gledaš mi pod prste.“

„Bomo še kaj pojedli?“ je ustrežljivo vprašal krčmar Tone Karba.

Učiteljice so same po sebi umevno pokimale in pričakovaje gledale Špelo Hreščak in Franca Firneža, ki sta bila gostitelja. Prostovoljno so odštele denar za srečanje, Helena Plavec pa je pristavila, da prispeva svoj delež samo pod pogojem, da ji v gostilni še sami ne bo treba naročiti jedi in pijače.

Tišino v prostoru je razgibal prihod izletnikov. Pripeljali so se z avtobusom in se naglo razlezli med mizami in stoli.

Pogledovali so na sedeče učiteljice in si namigovali, kakor da se jim ponuja bogata ljubezenska paša.

„Kaj hočemo, mladost je eksplozivna,“ je razumevajoče rekel ravnatelj Gvido Zorec.

„Tovariš ravnatelj, ne tako ostro,“ se je oglasil Gregor Šipek. „Veste kaj, tolikokrat sem vas že mislil vprašati, pa nisem. Zdaj bom. Zakaj se še niste poročili? Če ste hoteli uživati mladost z vso naslodo, je današnji dan kot nalašč najbolj pripraven, da potegneta črto in si rečete: napočil je moj prvi trenutek. Oglejte se malo sem in tja in brž pojdite k zlatarju po prstana.“

Učiteljice so pričakovaje zrle v ravnatelja. Špela Hreščak je rekla zadirčno: „Kdo drug ko ti. Še to si moral ziniti! Si zares zelen in poležan. Tebi ni pomoči.“

16
Učiteljice so opazile, da je Gregor Šipek vsak dan odšel v novo trgovino. Staknile so glave in si rekle, da že ve, zakaj to počne. Menjavale so se in tudi same večkrat obiskale prodajalno. Špela Hreščak je zaupljivo rekla Zinki Meglič:

„Prepričana sem bila, da se bo navezal nate. Sprejeti ga moraš, je pač tak, kakršen je. Vihrav in poln načrtov, čeprav od tega bore malo nastane. Danes se ogreva za to, jutri za ono.“

„Zelo si se zmotila,“ je odgovorila Zinka Meglič. „Tudi sama sem upala, da se bova z Gregorjem zblížala. Nastavljala sem se mu ob potoku. Sama vem, da ni lepo od mene, kar sem počela. On je ostal neotesan in mi ni pokazal naklonjenosti.“

„Tudi Dragica ga skuša pridobiti. Ni se ji posrečilo. Zato ne obupaj. Še sam bo našel pot do tebe. Čudno se mi vendarle zdi, kako da kar naprej kupuje cigarete. Poprej si jih je prinesel celo zalogo. Po mojem se preveč suče okoli prodajalk. Le za katero se zanima?“

„Jasno za Doro, ki je njegovih let.“

„Misliš?“

„Seveda. Menda ne bo poskusil pri Zali. Najmanj deset let je starejša od njega.“

(Dalje v prihodnji številki)

Leta 1945 poraženi fašizem se danes spet nevarno oživlja in širi

Pogled na določene predele sveta danes nikakor ni pomirljiv, kar se tiče uničenja fašizma. V številnih državah je fašizem danes spet neposredno na oblasti: v Južni Afriki, v Rodeziji, v Čilu, v Argentini itd. Do oblasti je prišel z direktno pomočjo ali pa z dobrohotnim kimanjem tiste vojaško najmočnejše države zahodnega sveta, ki se sama ima za „branilca svobodnega sveta“ — ZDA. Ameriška obveščevalna služba CIA je bila udeležena pri usmrtni demokratično izvoljenega čilskega predsednika Salvadora Allendeja in je pomagala na oblast fašističnemu krvniku Pinochetu. Rodezijo in Južno Afriko podpira z vojaško in finančno pomočjo.

To je ena plat medalje — in ta se bo kmalu spremenila, kajti povsod, kjer so taki režimi na oblasti, se širi ljudski odpor in oborožena vojna proti vladajočim sistemom. Za Rodezijo in Južno Afriko je samo še vprašanje časa, kdaj bosta ti dve državi dokončno osvobojeni. Tudi v državah Latinske Amerike se širi odpor. Druga in nič manj nevarna plat

vse, kar pač še spada v reportoar nacističnih grupacij. Lansko leto so večkrat napadli prireditve demokratičnih in naprednih študentskih organizacij — vendar so državni organi, torej policija, vedno ščitili naciste, medtem ko so udarili po antifašističnih študentih. To je privedlo tako daleč, da je policija za več dni aretirala antifašista Pühringerja, katerega je napadel neki nacist, ki pa so ga izpustili že po dvournem zaslišanju! Višek nesramnega toleriranja nacistične organizacije ANR s strani države pa je predstavljal lanskoletni odlok ministrstva za znanost, s katerim je le-to proti izrecnemu sklepu vseh izvoljenih študentskih mandatarjev v Avstrijski visokošolski zvezi pripustilo ANR k volitvam za avstrijski visokošolski parlament — in to samo nekaj dni po mogočni antifašistični demonstraciji, katere se je udeležilo nad 4000 ljudi, ki so zahtevali takojšnjo prepoved ANR. Žalosten sloves si je pridobila ANR lani tudi s tem, ko je oskrnila židovsko pokopališče sredi Dunaja. Antisemitizem, rasizem in antikomunizem v teroristično mili-

dostili ob dejstvu, da je toliko koncentracijskih taborišč, ki naj bi spominjale na grozote, ki se sploh niso dogajale, tako izvrstno ohranjenih. Človek jih lahko požene v tek kratkomalo čez noč! A saj takšne izjave niso nevarne za Nemčijo; nevarni so le komunisti in njihovi simpatizerji.

Še bolj nevarno se razvijajo fašistične skupine v Veliki Britaniji. Huda gospodarska kriza, v kateri se nahaja ta država že več let, brezposelnost mladine ter nezmožnost britanske vlade, da bi rešila ta položaj, je eden od pogojev, da postajajo odkrite fašistične skupine vedno močnejše. Fašisti in neonacisti so v Angliji predvsem organizirani v „National Front“ in imajo torej močno organizacijo. Ta „National Front“ se je osnovala 7. februarja 1967 iz raznih pokrajinskih nacističnih organizacij in je že takrat zajela okoli 2000 članov. Od tega časa naprej se z večjim ali manjšim uspehom udeležuje tudi raznih pokrajinskih in celo parlamentarnih volitev. Program „National Front“ je dokaj primitiven, zato pa nič manj privlačen za obupano brezposelno mladino in druge sloje britanske družbe. Politični opazovalci opisujejo program sledeče: „Program National Front je kombinacija socialističnih meril in rasne sovražnosti. Tak program je leta 1933 v Nemčiji pripeljal na oblast Hitlerja. V letu 1977 pa je bila ta propaganda namenjena delavskemu razredu (v Britaniji) in cilj je zadel a izredno natančnostjo.“

Kakor vse fašistične skupine, se tudi „National Front“ poslužuje socialne demagogije, ko obljublja, da je edino ona zmožna rešiti probleme, pod katerimi trpi angleški delavski razred in angleško malomeščanstvo. Slab gospodarski položaj delavske mladine izrablja „National Front“ za širjenje gnusne rasistične ideologije. Cisto po hitlerjansko je izumila severnoevropsko nadraso in išče krivce gospodarske krize v inozemcih, posebno v barvnih priseljencih. „Za barvne ljudi — črne, rjave ali rumene, ni prostora v Angliji. Zato naj se vrnejo v svoje dežele in k svojim koreninam. Bolje bo zanje in bolje za nas,“ je izjavil predsednik te stranke, John Stendal. Kajti le-ti naj bi bili po njegovem mnenju krivi brezposelnosti, nasilja v mestih, propadanja moralnih in duševnih vrednot. Če

Pod zmagovitimi udarci zavezniških sil, med katere so spadali tudi naši partizani, je fašistična Nemčija 8. maja 1945 kapitulirala. Fašizem je bil vojaško premagan; vidni in visoki fašistični voditelji so si sami vzeli življenje, ali so bili ujeti in pravično kaznovani. Določenemu delu fašističnih krvnikov pa je uspel beg, spet drugi so našli — zlasti v Avstriji — mile sodnike somišljenike in se na ta način izognili zasluženi kazni.

Svet, ki je toliko pretrpel zaradi fašističnih grozodejstev, si je oddahnil. Skupna prisega vseh narodov in ljudstev se je glasila: „Nikoli več fašističnih grozodejstev — nikoli ne bomo pozabili!“

Danes, dobrih trideset let po vojaškem zlomu fašizma, se vedno več ljudi zaskrbljeno sprašuje: Ali smo s fašizmom in s fašistično miselnostjo dejansko dokončno obračunali? Ali mero-dajni politiki v takoimenovanih demokratičnih državah zahodnega kova res niso „pozabili“ fašističnih grozodejstev!

mladoletniki, starimi 16 — 20 let, je nakazala, da ima „National Front“ največ pristašev med nekvalificiranimi delavci in brezposelnimi. Ravno v teh slojih je tudi rasizem močno razvit.

Zraven rasistične ideologije pa ima omenjena „National Front“ zapisane v svojem programu tudi točke, ki so dokaj privlačne za določene sloje preplašenega britanskega malomeščanstva. To so: še večjo pomoč fašističnim režimom v Rodeziji in Južni Afriki, prepoved IRA, smrtno kazen za teroriste in sploh strožji postopek proti kriminalcem, prepoved pravice do splava, izstop iz EGS in podobno.

Ceprav danes še ni neposredne nevarnosti, da bi „National Front“ dosegla sedež v parlamentu, pa ne gre podcenjevati vpliva te organizacije, ki združuje že okoli 15.000 članov v 44 londonskih in 178 podeželskih podružnicah. Posebno nevaren je njen vpliv med delavci, kjer se hoče z vso silo zakoreniniti. Vendar pa je tudi antifašistično razpoloženje britanskih množic močno razvito. To dokazuje mogočna antifašistična demonstracija po Londonu, kjer je letos 30. aprila nad 50.000 ljudi zahtevalo takojšnjo prepoved „National Front“. Britanske oblasti se niso ganile. Saj so istega kova kot v Avstriji in Zvezni republiki Nemčiji.

Država, ki se sama imenuje „zaščitnico svobodnega sveta“, nudi dejansko mnogo svobod. Nekaj preveč, trdijo vsi tisti, ki so pred 40 leti zbežali iz Evrope v ZDA in mislili, da bodo tam našli mir pred fašističnim preganjanjem. ZDA namreč nudijo tudi svobodo za širjenje fašistične miselnosti in ideologije. Tako je nedavno najvišje ameriško sodišče dovolilo neverjetno provokacijo: v nekem predmestju Chicaga je bila 25. junija letos nacistična prireditve pod zaščito ameriške policije, kjer so govorniki zopet govorili o „dokončni rešitvi“ židovskega in črnkega vprašanja — kakor pred 35 leti v Nem-

ščine, ki jih pa morajo uživati vsi državljani. Taka argumentacija je samo dokaz popolnega zgrešenega pojmovanja „svobode“: svoboda ljudstva se mora ščititi — ravno proti takim elementom, ki sami javno zahtevajo odpravo „osnovnih pravic“ in ki so v zgodovini že s prelivanjem krvi dokazali, kam privede njihova „svoboda“.

Povprečnim Američanom se zdiyo ameriški nacisti sicer še kakor nekaki nostalgični klavni, ko se na ulicah in cestah porajajo s kljukastimi križi, rjavimi srajcami in iztegnjenimi rokami, počoč pesmi iz nacistične dobe. Vendar razpolagajo ameriške fašistične organizacije, kot npr. „National-socialistična stranka belih ljudi“, „Ameriška nacistična stranka“, „National-socialistična stranka nacistov-homoseksualcev“, „Krščanska nacionalna partija“ ipd. z ogromnim kapitalom: Tako oddajajo tedensko nad 10.000 radijskih programov, imajo časnike z milijonsko naklado, vzdržujejo svoje šole in univerze. Posebno vznemirljivo pa je še dejstvo, da so razni zastopniki omejenih nacističnih strank tudi v položajih ameriške vojaščine, CIA in FBI.

Ravno iz ZDA, ZRN in držav Latinske Amerike pa je tudi znano, da se tam skrivajo in delujejo ustaške tolpe, ki v omenjenih državah organizirajo teroristične napade proti jugoslovanskim diplomatom in jugoslovanski državi: dokaz za internacionalno sodelovanje fašističnih in neonacističnih skupin.

Da so ravno države Latinske Amerike priljubljeno zatočišče vojnih zločincev iz druge svetovne vojne, je nedavno spet dokazal primer Gustava Wagnerja, ki so ga prijeli v Braziliji, ko se je udeležil proslave rojstnega dneva Adolfa Hitlerja. Da je v Braziliji prisotnih na tisoče starih in kar dovolj „novih“ nacistov, dokazujejo tudi gesla, s katerimi so bila „okrašena“ razna poslopja Ria de Janeira po aretaciji Wagnerja: „Deutschland über alles“, „Heil Hitler“ in še razna druga. Tudi braziliska policija se zadrži pasivno napram takim incidentom.

33 let po vojaškem zlomu fašizem torej še ni mrtev. Nasprotno se ravno v zadnjem času spet poraja v večjem številu nacističnih organizacij tudi v državah, ki so v zgodovini že dosti trpele pod tem sistemom.

Zakaj se takoimenovane „svobodne države“ ne branijo fašističnih organizacij? Bilo bi jim lahko, saj je skorajda v vsaki ustavi ali zakoniku predvidena in celo prepisana prepoved fašističnega oziroma neonacističnega delovanja. Države zahodnega sveta se nahajajo danes v gospodarski in politični krizi in so dan za dnem konfrontirane z naraščajočim delavskim in socialističnim gibanjem. Proti temu gibanju se danes še lahko branijo s pomočjo obstoječih državnih struktur in organov: s pomočjo policije, vojaščine in razrednega prava. Vendar se vladajoči zavedajo, da stojijo na trhljih nogah: v ta namen si držijo za rezervo fašistične tolpe, ki naj ustrahujejo ljudstvo, terorizirajo napredne ljudi in organizacije. Delajo naj zmedo med ljudstvom, vanj naj vnašajo rasistično ideologijo in narodno nestrpnost. Kajti še vedno so se — to je dokazala zgodovina — kapitalistični sistemi raje rešili s fašistično diktaturo, namesto da bi uravnali pot demokraciji, ljudski oblasti in socializmu.

Vreden naslednik svojega vzornika: „obersturmbannführer“ Frank Collins — „führer“ današnjih ameriških nacistov

iste medalje, ki se imenuje fašizem, je naraščajoči vpliv neonacističnih organizacij ter toleriranje le-teh s strani državnih oblasti v raznih delah zahodne Evrope in ZDA. Prav gotovo danes ne preti neposredna nevarnost fašističnega udara v teh državah, vendar je značilno za mišljenje in strukturo odgovornih politikov in držav, da sploh trpijo obstoj takih organizacij.

Posebno Avstrija je zelo dobrohotna napram takim pojavom. Zakaj tudi ne, če mirne duše vzdržuje gospodarske stike s fašističnimi režimi v Južni Afriki in Rodeziji proti izrecni prepovedi Združenih narodov! Takoj po podpisu državne pogodbe so se lahko legalno organizirala različna društva, ki so zelo blizu fašistični ideologiji. Zlasti na Koroškem pa so znova zaživela že iz zgodovine znana nemškonalna združenja, o katerih tokrat vendar ne bomo podrobneje pisali, saj posledice njihove dejavnosti občutimo koroški Slovenci že skozi desetletja dan za dnem.

V zadnjih letih so se tudi na Dunaju pojavile razne grupacije desničarskih in odkrito nacističnih organizacij in pretepačev, ki zlasti na univerzi terorizirajo demokratične in napredne študente. Organizirani so večinoma v ANR (Aktion Neue Rechte). Njihov program je podoben programom drugih neonacističnih skupin v zahodni Evropi: priključitev Avstrije k Nemčiji, zasedba Nemške demokratične republike, germanizacija in nasilna asimilacija koroških Slovencev in drugih manjšin v Avstriji, prepoved bivanja inozemskih delavcev in študentov v Avstriji in

tantni obliki — to je obraz živega fašizma danes v Avstriji.

Podobno ali še huje izgleda v naši sosednji državi, v Zvezni republiki Nemčiji. Tam, kjer prirajajo danes prave pogrome proti levim in demokratičnim silam pod masko takoimenovanega boja proti terorizmu, kjer tako ugledni kulturni delavci in umetniki kot Heinrich Böll, Günther Grass, Luise Rinser, Günther Wallraf in drugi že resno preiščujejo, ali naj zapustijo domovino, ki jim krati umetniško svobodo in svobodo mnenja, kjer jih oblasti tožijo, da bi bili „duhovni očetje“ terorizma in podobno. Tam oblasti ne vidijo potrebe, da bi udarili enkrat tudi proti nič manj nevarnemu desno radikalnemu terorizmu. V Zahodni Nemčiji so neonacisti organizirani v „NSDAP okrožje Hamburg“, „SA-Sturm 8. maj“ in „Hansa“. Pripadniki teh organizacij so letos 5. februarja napadli nizozemske vojake, ki so v okviru NATO štacionirani v Nemčiji, ter jim ukradli več avtomatskih pištol in drugega orožja. Oblasti so takoj „sumile“, da gre za napad levih ekstremistov in zopet se je začela „sveta vojna proti komunizmu“: na čelu ves zahodnonemški in kajpada avstrijski tisk. Ko je nemška policija izsledila prave krivce v krogu radikalnih desničarjev, je tisk obmolnil. Mirne duše je nemška policija gledala tudi „častno stražo“ nemških nacistov za pobeglega vojnega zločinca Kapplerja. Policija tudi ni ukrepala, ko je Lutz Wegener, tako se imenuje neki vodilni funkcionar nemških neonacistov, javno izjavil: „Mi nacionalsocialisti se bomo nekega dne ra-

Na Koroškem se „domovini zvesti“ bojovníki danes radi ponašajo s svojimi odlikovanji iz nacistične dobe

se ne vrnejo prostovoljno, pa se bo moral Anglež posluževati sile, je dodal Stendal. Taka miselnost se seveda lahko prime obupanih mladeničev, ki vidijo naenkrat konkretnega sovražnika in povzročevalca njihovega brezupnega položaja, ker ne morejo slediti abstraktnim in kompliciranim mehanizmom kapitalističnega gospodarskega sistema. Anketa londonskega časopisa, katero je izvedel med

čiji. Dovoljenje te prireditve je povzročilo številne komentarje v ameriškem liberalnem tisku in pa tudi ogorčenje med ameriški množicami in po vsem demokratičnem svetu. Liberalni komentarji velikih ameriških časopisov so prišli do zaključka, da je fašistična ideologija sicer grozotna, da pa vendar ne bi kazalo prepovedati takih prireditev ali organizacij, ker bi to omejevalo „osnovne svobo-

Šentjakobčani gostovali v Brjah

Cprav so Brje le majhno naselje med Ajdovščino in Brnikom, pa tamkajšnji prosvetaši vendar vsako leto organizirajo veliko srečanje pevskih zborov. Letos so Koroško zastopali pevci iz Šentjakoba v Rožu pod vodstvom dirigenta Lajka Milisavljeviča. Prosvetno društvo v Brjah se je poimenovalo po zaslužnem vzgojitelju in kulturniku Antonu Možini, ki je predvsem v času med obema vojnama pod italijanskim škornjem negoval in širil domačo kulturo. V spomin na 37. obletnico njegove smrti so brješki prosvetaši povabili pevce iz domačih krajev in iz zamejstva. Po spominski svečanosti ob spomeniku padlim so se udeleženci podali v slavnostnem sprevodu na koncertni prostor, ki je od treh strani obdan z gostim drevjem, tako da predstavlja že kar pravo dvorano. Poleg zastopnikov domačinov je zbrani množici spregovoril pred

začetkom koncerta še predsednik SZDL, tov. Mitja Ribičič. Poudaril je predvsem pomen kulturnega dela, ki nenazadnje — ker je pač širokega, ljudskega značaja — tudi

pomaga pri ustvarjanju napredne zavesti in s tem pri izgradnji socialistične Jugoslavije. Po končanem koncertu, na katerem so Šentjakobčani podali nekaj koroških pesmi, so gostoljubni domačini pripravili vrtno veselico, na kateri so se spoznavljali pevci iz najrazličnejših krajev ob pesmi in plesu. V prijetnem vzdušju bi nekateri pevci skoraj pozabili na dolgo pot domov. Mislimo, da ni slučaj, da prebivalci vipavskih brd kažejo posebne simpatije za zamejske Slovence. Dolgoletno gospodarsko in narodnostno zatiranje pod italijanskimi oblastmi je dalo prebivalcem teh krajev — to so opazili tudi Šentjakobčani — poseben čut solidarnosti s tistimi, ki do danes živijo pod podobnimi pogoji. Vsekakor koroški Slovenci ob takih srečanjih spet in spet uživamo iskreno gostoljubnost, ki je dokaz bratske povezanosti Slovencev tu in onstran meja.

SLOVENSKI NARODNI PLESI IN TAMBURAŠKA GLASBA

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

Kraj: hotel Rutar v Dobrli vasi
Čas: četrtek 27. julija 1978 ob 20. uri

Sodelujejo: otroška ter mladinska folklorna skupina SPD „Srce“, folklorna skupina iz Globasnice in tamburaški ansambel iz Hodiš.

Igrajo: „Karintovski fantje“

ŠPORTNI VESTNIK

3. MEDNARODNI TURNIR SLOVENSKEGA ATLETSKEGA KLUBA

V soboto 29. in v nedeljo 30. julija prireja Slovenski atletski klub 3. mednarodni nogometni turnir v spomin Hermanu Veliku. Na tem turnirju bosta poleg Avstrije Celovec in SV Št. Vida sodelovali tudi priznani slovenski moštvi NK Maribor in NK Olimpija iz Ljubljane. Maribor igra v drugi zvezni ligi, Olimpija pa celo v prvi. Oba dni bo v predigrah nastopil tudi SAK, ki se pripravlja na novo sezono. Ob tej priložnosti bo gledalcem predstavila ekipa, ki bo v sezoni 1978/79 skušala doseči vstop v spodnjo ligo. SAK se je letos okrepil s tremi baje kvalitetnimi igralci iz Slovenije, pridobil pa tudi vrsto dobrih domačih igralcev, tako da bi moštvo moralo biti sposobno tudi za višje naloge. Program turnirja je sledeč: V soboto 29. julija se bodo tekme pričele ob 15.30 uri. V predtekmi se bo SAK pomeril s moštvom iz Pliberka. Ob 17.30 uri se bosta v prvi glavni tekmi stali nasproti Avstrija Celovec in NK Maribor, ob 19.30 bosta pod reflektorji igrali ekipi Št. Vida in Olimpije. V nedeljo je program isti. Ob 15.30 SAK proti športnim novinarjem, ob 17.30 Št. Vid proti Mariboru in ob 19.30 Avstrija Celovec proti Olimpiji. Brez dvoma se nam obeta izvrsten in kvaliteten nogomet, za to sta garant dve najboljši klubske moštvi v Sloveniji in na Koroškem.

SAK vas prav pristočno vabi na obisk teh iger in tako pomagata SAK-u, da bi z vstopnino vsaj za silo kril stroške za največji turnir, katerega prireja katerokoli moštvo na Koroškem ali boljše rečeno v Avstriji. V soboto 15. julija je Slovenski atletski klub v Globasnici imel svojo vsakoletno vrtno veselico. Obisk je bil zadovoljiv, celoten dobiček gre v korist SAK. Za ples je igral ansambel „Fantje treh dolin“, kateri je z dobrim nastopom spet enkrat navdušil številne domače obiskovalce.

SVETOVNO PRVENSTVO V ŠAHU

V torek se je pričel šahovski dvoboj za svetovno prvenstvo med sedanjim svetovnim prvacom Karpovom in Korčojem, ki je izzivalec. Nerešeno je še vprašanje, za katero državo bo Korčoj igral. On je še Švjet, živi pa že dve leti v Švici. Njegov nasprotnik, svetovni prvak Anatolij Karpov je, kot potrjujejo zadnji rezultati v izvrstni formi. Rezultati od leta 1975 naprej, ko je postal svetovni prvak na zeleni mizi, so zelo dobri. Številne zmage na velemejstrskih turnirjih, šampionatih in drugih šahovskih tekmovanjih pričajo o

tem. V preteklosti je veljalo pravilo, da svetovni prvaki v času svojega vladanja niso dosegli najboljših rezultatov. Karpov pa je dokazal, da je zanesljivo najboljši, vsaj med tistimi ki girajo. Karpov je tudi zelo redko izgubil kako igro. Odkar je svetovni prvak je odigral 167 partij. Od teh je 72-krat zmagal, 82-krat remiziral in samo šestkrat izgubil. Naj vam svetovnega prvaka nekoliko predstavimo. Rodil se je 23. maja 1951 v Zlatoustu. Šah se je naučil s štirimi leti in pol, z enajstim leti je bil mojstrski kandidat, mojster pa je postal leta 1966. 1969 je postal državni mladinski prvak in v Stockholmu tudi svetovni mladinski prvak. To mu je prineslo naslov mednarodnega prvaka. Njegovi uspehi so se še stopnjevali in leta 1975 je dosegel še naslov svetovnega prvaka.

V Baguiu, na Venezueli se obeta zelo zanimiv dvoboj, ki ni le dvoboj med dvema igralcema, temveč tudi političen dvoboj.

FORMULA 1: REUTEMANN ZMAGAL V BRANDS HATCHU

Na eni najbolj zanimivih dirk v okviru letošnjega svetovnega prvenstva v formuli 1, je preteklo nedeljo v Brands Hatchu v Angliji zmagal Argentinec Carlos Reutemann pred Avstrijcem Nikijem Laudo. Dirka se je začela kot pričakovano, kajti že v treningu sta dominirala črna Lotusa Andrejtija in Pettersona. Prevzela sta vodstvo in se že nekoliko oddaljila od ostalih, potem pa se je Pettersonu pokvarila bencinska črpalka in moral je odstopiti. Andrejtija je na to samotaril krog za krogom, se vedno bolj oddaljeval, toda v 23. krogu je nenadoma pristal na boksah, kjer so mu v 13. sekundah zamenjali gume. Vrnil se je na progo, toda 5 krogov za tem se mu je avto dokončno ustavil. Potem ko je izpadel Andrejtija je nekaj časa vodil Schekter, nato pa Lauda. Avstrijec je obdržal prvo mesto 30 krogov in ko je prehitelva Giacomellija, ga je le-ta oviral, Reutemann je ta dvoboj izkoristil in se prebil na prvo mesto katero kljub Laudovemu dobrem finišu ni več oddal. Z minimalno prednostjo 1,23 sekund se je rešil v cilj. Rezultat po 76 krogih se je glasil:

1. Carlos Reutemann (Ferrari), 2. Niki Lauda, 3. John Watson (oba Brabham/Alfa).

INTERTOTO

Četrto kolo INTERTOTO prvenstva je potekalo za avstrijske predstavnike vse drugo kot zadovoljivo. Vienna si je z zmago nad Maccabi Tel Avivom osvojila prvi dve točki, prav tako je doma zmagal Sturm iz Gradca nad Sionom. Sportclub je v tujini dosegel remi, GAK, Innsbruck in Rapid so svoje tekme izgubili.

Rezultati: Vienna - Maccabi 3:1, Sturm - Sion 3:0, Young Boys - Sportclub 0:0, MSV Duisburg - Rapid 3:0, Bohemians Praha - Innsbruck 4:0.

Rožek - Bleščeča

Kako priljubljena je slovenska planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini, dokazuje tudi to, da so si rožeški pevci izbrali kraj obhajanja dveh veselih in prijetnih dogodkov — 50-letnico člana pevskega zbora Joška Valentiniča p.d. Rodarča iz Raven in proslavitev pevovodje Aleksa Šusterja iz Rožeka, ki je pred nedavnim dosegel naslov magistra — ravno na Bleščeči planini v omenjeni planinski postojanki. Obema slavlencema so pevci pripravili pravo slavnostno pojedino s torto, pijačo in drugo jedajo. Seveda so vse te dobrrote morali v potu svojega obraza prinesiti s seboj, tako da je po tem naporu še bolj dišalo in teknilo. Poleg rožeških pevcev in pevke so se tega prijetnega večera udeležili tudi bivši rožeški podžupan Maks Kanzian, starosta slovenskih planincev na Koroškem Jožej Miklavčič in še nekaj planincev iz Podjune.

Oba slavljenca je v imenu pevskega zbora pozdravil Ludvik Lesjak, pd. Bostranjak z Brega v imenu Slovenskega planinskega društva pa Jožej Miklavčič. Oba sta izrazila željo, da bi bila slavljenca v nadaljnjem življenju uspešna in zadovoljna. Prijetna družabnost je trajala pozno v noč, tako da se je večina vračala domov ob zgodnjih jutranjih urah. Odločitev rožeških pevcev, da obhajajo oba slavljenca na Bleščeči, je bil noven prepričljiv dokaz, da je slovenska planinska postojanka na Bleščeči res dom srečanja in medsebojnega razumevanja.

Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

O B V E S T I L O

Kmečki fanti, ki želijo obiskati Kmetijsko šolo Šentjur pri Celju ali Tehniško kmetijsko šolo v Mariboru dobijo vse potrebne informacije na sedežu Slovenske kmečke zveze v Celovcu, Gasometergasse 10.

Slovenska kmečka zveza

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu vabi na

MIKLOVO ZALO

v nedeljo 6. avgusta 1978 ob 20. uri v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu. Nastopajo domači igralci SPD „Rož“ v režiji Petra Slickra.

Prisrčno vabljeni!

intrade

zunanjtrgovinska organizacija z o. j. za les, surovine in kovine

išče

- Mladega, samoiniciativnega sodelavca za obdelavo avstrijskega tržišča in prodajo lesa in lesnih proizvodov iz Jugoslavije.
- Sodelavko za samostojno operativno delo na importu in eksportu na našem sedežu v Celovcu, po možnosti z zaključeno trgovsko šolo ali akademijo — praksa zaželjena.

Za obe mestli je predpogoj znanje slovenščine.

Prijave prosimo na Intrade, Viktringer Ring 5/II, 9020 Klagenfurt/Celovec, Tel.: (0 42 22) 33 1 84 ali 33 1 85

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 21. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Vrtiljak popevk.

SOBOTA, 22. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 23. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 24. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — M. Kumer - Črčej: Iz popolne torbe.

TOREK, 25. 7.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 26. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK, 27. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Koroški zbori.

AVSTRIJA 1

PETEK, 21. 7.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Ljubljana Brigita — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Le počakajte, da pride oče — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Starl — 21.20 Grede — 22.05 Šport — 22.15 Zapisano v veter — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 22. 7.: 15.30 Hotel Forellenhof — 16.30 „Redkosti iz Koroške“ — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Black Beauty — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Evropa pleše — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Nastop lutkovne skupine — 21.15 Russian circus kalaidoscope — 21.50 Šport — 22.10 Poročila.

NEDELJA, 23. 7.: 15.35 Ko bo september — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Callmero — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Kdo sem pa ti? — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Plemeniti gospodje — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 7.: 10.30 Zapisano v veter — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Petrocelli — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 25. 7.: 10.30 Ko bo september — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zivalski rajl — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Igra na jezeru — 20.15 Igra se lahko prične — 21.10 Čudodelnik — 21.55 Jenny, Lady Churchill — 22.40 Poročila in šport.

SREDA, 26. 7.: 10.30 Carefree — 17.00 Začarana skleda — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Grozne zgodbe — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Plemeniti gospodje — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 27. 7.: 10.30 Woody, nesrečnik — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Plemeniti gospodje — 21.35 Variacije v g — 22.05 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 21. 7.: 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret: Hans Makart — 16.20 Jerry Lewis — 20.15 Mesto prihodnosti, prihodnost mesta — 21.20 Washington — za zaprtimi vratmi — 22.00 Čas v sliki in kultura — 22.35 Super special Roger Whittaker „All my best“.

SOBOTA, 22. 7.: 16.30 Prominentni trial — 18.00 Hans in Lene — 18.20 Pregled spo-

reda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Cafe Hungaria — 19.55 Galerija — 20.15 Razbojnik in žandar — 21.45 Faces in Jazz.

NEDELJA, 23. 7.: 15.30 Svetovno prvenstvo v teku — 17.30 O 9 (Nižja Avstrija) — 18.00 Carefree — 19.30 The Munsters — 19.55 Pink Panther — 20.00 Bücherbasar — 20.15 Ent-decker — 21.10 Glasbeni magazin — 22.00 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 24. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Romantika indijske železnice — 19.30 Igraj z nami harmoniko — 20.00 Jenny, Lady Churchill — 20.50 Vstop prost — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Dialog.

TOREK, 25. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mesto prihodnosti, prihodnost mesta — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Woody — nesrečnik — 21.25 Čas v sliki s kulturo — 22.00 Klub 2.

SREDA, 26. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Zgornja Avstrija) — 18.55 Velike bitke — 20.00 O filmu — 20.50 Življenje in kamija — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 27. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vstop prost — 19.30 Spotlight — 20.00 Rajstvo sirele — 21.05 Čas v sliki s kulturo — 21.40 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 21. 7.: 18.05 Obzornik — 18.15 Viking Viki — 18.45 Domači ansambli — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja — 21.15 Razgledi — 21.45 Dnevnik — 22.00 Jaz, Klavdij — 22.50 Kontrapunkt Jehudi Menuhina — 23.15 Poročila — 23.20 Šahovski komentar.

SOBOTA, 22. 7.: 16.10 Otroška oddaja — 16.25 Operacija — 17.35 Partizanski samospeli — 17.55 Poročila — 18.00 Gibljive slike Božidarja Jakca — 18.45 Snežnik 78 — 19.30 Dnevnik — 20.00 Bajtarja — 20.55 Rečca zemlja — 22.35 Dnevnik — 22.50 625.

NEDELJA, 23. 7.: 9.15 Poročila — 9.20 Za nedeljsko dobro jutro — 9.50 625 — 10.10 Dimitrije Tucovič — 11.00 Hunterjevo zlato — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.30 Dnevnik — 20.00 M. Križar: Tomo Bakran — 21.30 Zrmanja — 22.00 Športni pregled — 22.30 šahovski komentar — 23.00 Dnevnik.

PONEDELJEK, 24. 7.: 15.55 Poročila — 16.00 Afriške športne igre — 18.00 Obzornik — 18.10 Britanska enciklopedija — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kaj je mogoče tovariši, da smo vsi mi volli — 21.25 Kulturne diagonale — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 25. 7.: 18.10 Obzornik — 18.20 Daljnogled — 18.55 Od vsakega jutra raste dan — 19.25 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kaj je mogoče tovariši, da smo vsi mi volli — 21.25 Kulturne diagonale — 22.05 Dnevnik.

SREDA, 26. 7.: 17.20 Obzornik — 17.35 Tom Sawyer — 19.25 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Igre brez meja — 21.25 Propagandna oddaja — 21.30 Glasbeni magazin — 22.05 Dnevnik — 22.20 šahovski komentar.

ČETRTEK, 27. 7.: 18.10 Obzornik — 18.25 Folklorni ansambel Piatnicki — 18.50 Čas, ki živi — 19.25 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Nova zemlja — 22.40 Dnevnik.

O B I Š Č I T E Bergovo galerijo V P L I B E R K U

odprta vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure